

82

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

2013ko urria

ELKARRIZKETA

Jabier Kaltzakorta:
*‘Ahozkoa ikertzen
gabiltzanok inor baino
nostalgikoagoak gara’*

EZTABAIDA

**Goi mailako kirola
diru publikoarekin
ordaindu behar da?**

ERREPORTAJEA

IVAPek 30 urte
Etorkizuneko
erronkei buruzko
gogoeta

GIZA BALIABIDEAK

«Honako erabaki hau»
eta «hurrengo erabakia»
PATXI PETRIRENA

ZIENTZIAREN DIBULGAZIOA

3D inprimagailu
pertsonalak, ia gauza guztiak
egiteko beste modu bat
JON BENGOETXEA

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Erakunde autonomaduna
Organismo Autónomo del

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

Zuzendaritza:

Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:

Xabier Amatria

Diseinua, fotokonposizioa eta inprimatzea:

Itxaropena S.A.

Ilustrazioak: Concetta Probanza

Zenbaki honetako lankideak:

Kaxildo Alkorta, Xabier Amatria, Begoña Ayerdi, Urtzi Barrenetxea, Jon Bengoetxea, Luis Elizondo, Miel A. Elustondo, Irene Fernández, Idoia Gereñu, Asier Larrinaga, Inaxio Lopez de Arana, Luma, Iñaki Martínez de Luna, Araiz Mesanza, Patxi Petrirena, Nerea Pikabea, Mikel Taberna, Isabel Tomé, Iosu Uribe.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

aldizkarian argitaratutako artikulua berridatz daitezke bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik atera diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

aldizkariak ez ditu derrigor bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

ISSN: 1576-5563

Legezko Gordailua: BI-1141-93

Egilea: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea

Donostia-San Sebastián 1,
01010 VITORIA-GASTEIZ.
Tel. 945 01 76 37
www.ivap.euskadi.net

Aurkibidea

2 **Marraskia**
Araiz Mesanza

4 **Pasadizoak**
Bi hartu eta bat ordaindu

5 **Pertsonaia**
Edurne Brouard

6 **Elkarrizketa**
Jabier Kaltzakorta

II **Gramatika**
«Honako erabaki hau»
eta «hurrengo erabakia»

13 **Informazio eta komunikazioaren teknologiak**
QR kodeak. Zer dira?
Zertarako balio dute?
Eta BIDI kodea?

15 **Eztabaida**
Goi mailako kirola diru publikoarekin ordaindu behar da?

[ARIKETAK]

19 **Leihatila**
BI AHIZPA
Mikel Taberna Irazoki

20 **Erreportajea**
IVAPek 30 urte

25 **Leihatila**
OIHANEAN EZ DA ISILTASUNIK SEKULA Idoia Gereñu

26 **Normalizazioa**
Euskararentzako babesa zabaldu beharraz

28 **Ba al zenekien?**
Rudolf Trebitsch-en 1913ko euskal grabazio musikalen mendeurrena

29 **Zientziaren dibulgazioa**
3D inprimagailu pertsonalak, ia gauza guztiak egiteko beste modu bat

31 **Giza baliabideak**
Bizitzako garaia (I)
Bizitzako garaia eta krisiak

33 **Hitzez hitz**
Eguraldia, egunero berri

34 **Denbora-pasak**

JOXERRA INTERÍNEZ

Behin-behineko funtzionarioa

www.facebook.com/joxerra.interinez

Bi hartu eta bat ordaindu

KAXILDO ALKORTA

LAGUNA

Hondarribiko taberna batean ikusi nuen aurtengo udaran ondorengo testua eta jaso egin nuen.

“Hay un tonto en la cuadrilla que no gasta ni la calderilla. Tanta jeta tiene el tío que se hincha a potes sin decir ni pío. Nunca paga el muchacho y va a casa borracho.

Moraleja: Paga una ronda, pirulo, y vete a tomar por el culo.

(En todas las cuadrillas hay uno así)”.

Gaztelaniaz dago, ez da goi-mailako literatura, hitz eta esamolde “glamourrik” gabeak dira..., “pirulo” eta “a tomar por el culo”, esaterako. Irakurri, eta nire artean esan nuen “gehiegitxo, baina egia ere badek ba!”, eta kopiatu egin nuen. Zergatik? Koadrila askotan sarri gertatzen den zerbait argi eta garbi adierazten duelako. Bide batez, “glamourra” aipatu dut Donostiako zinemaldirako asmatutako hitza dirudielako; urteetako heme-roteketan begiratzea besterik ez dago horrela dela ikusteko, bai eskuineko bai ezkerreko prentsan.

Badakit hau ez duela irakurriko nire koadrilako inork, ez eta ni bizi naizen herriko eta ia egunero “eup” esaten edo entzuten

diedan beste koadrilatako lagunetakoa baten ere. Baten bati iritsiko zaio, hala ere, hemen diodana; hau irakurtzen ari zaren horri iritsi zaizu behintzat –bai zuri–, eta txikitoak edan bai, baina gehienetan nork ordainduko egoten bazara –eta ondo dakizu zuk horrela egoten zaren, zeuk dakizu ondoen–; ba, hala egoten bazara, kontura zaitetz zure ingurukoak igarrita daudela. Horietakoa bazara, jakin ere ondo dakizu zure txikiteo-kideek zure aurka gaizki esaka jarduten dutela, inoiz esan ere esan dizutela...; baina zuri ahatearena edo kaioarena gertatzen zaizu, ez?, zer? euriak ez dituela bustitzen.

Nik neuk larru-geruza badaukat; ez oso latza beharbada, baina gatzak edo alkoholak mamia ez erretzeko laingoa bai. Ez gatzak, ez ozpinak, ez alkoholak ez dizkidate erretzen ez eskuak ez ukalondoa ez besoak; betazal barrenak bai, betazalak denok ere oso sentiberak ditugu eta. Koadrilatako xuhur, zeken, ximur, urri horiek, ordea, bai, erretzen didate barrua! Zer azido klase ote da izerdian isurtzen dutena? Gogaikarria da benetan horrelako bati ondorengo hau bezalako txiste edo zer edo zer entzutea:

“Koadrila batean ba omen zuten txikito ziztrin bat ordaintzea asko eta asko kostatzen zitzaion bat, edandako guztiak inoiz ordaindu ez zituen bat. Eguer-

diko ardo-kanpaia zaintzen, fina gizona, horretan bai. Edan taberna batean, edan hurrengoan, edan beste batean eta bestean, beti lagunena kontura, eta beti txanda berria nork hasiko zain. Lagunak nazka-nazka eginda –ez da harritzekoa–, baina etsita. Hurrengo tabernan berari tokatzen zitzaionean ordaintzea, bidean beti egiten omen zuten topo lagun zaharren batekin, ezagunen baten amarekin edo amonarekin, baten batekin beti, eta, jakina, hari kasu egin behar ba! Behin, horratik, lagun guztiak zain geratu omen zitzaizkion taberna atean, eta, heldu zenean, erdi agiraka hasi zitzaizkion ‘hi, bai al gara edo?’, ‘ea ba!’, ‘txanponak usteldu egingo zaizkik’ eta horrelakoak esaten. Eta berak erantzun: ‘Zapatak lotzen geratu nauk’. Eta istoriotxoak kontatzen ari zen xuhurrak: ‘Zera, zapatak lotzen..., mokasinak ziztuen eta’”.

Nik asturiarrekin egin nuen soldadutza eta esaldi politikak ikasi nizkien. Baten bat zekena, xuhurra, urria zela-eta, hau esaten zuten (ez dakit ondo idatziko dudana): “Ese ye más potru! Ese gasta menos que los rusus en catecismo”. Sasoi hartan, artean dotrina gehiago erosiko ziren Euskal Herrian –eta Asturiasen ere bai–, Errusian baino. Sasoi hartan diot. ■

EDURNE BROUARD, KORRIKAREN ARDURADUN NAGUSI OHIA ETA AEK-KO IRAKASLEA:

“AEK aitzindari izan da ikasleak euskaldun bihurtzen”

NEREA PIKABEA
KAZETARIA

Euskararen mezua Euskal Herria zeharkatzen duen lekukoan gordetzen ikusi dugu Edurne urteetan. Ia hasieratik egon da Korrikaren antolakuntzan; euskararen egoeraren gordintasuna zela eta, konpromisoa eskatuz batzuetan; euskara ikastearen lilura helaraziz, beti. Eremu erdaldunenetan ere herritarrak euskalduntzen dihardu AEK-k, euskara guztion ondarea dela sinetsita. Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundearen bilakaera barru barrutik bizi izan du 53 urteko bilbotar honek. Orain, Korrikaren ardura nagusia lagata, Lekeition bizi da, Santi Brouard aita zenaren sorterrian, eta bertan ari da Lea-Artibaiko AEKn irakasle lanetan. Euskaltegiak itxiko diren egunarekin amets eginez.

Nolatan sartu zinen euskararen irakaskuntzan?

Pedagogia ikasten ari nintzela, euskara titulu bat atera behar nuela eta, AEKren Errekaldeko euskaltegian izena eman nuen. 1979-80 ikasturtea zen. Euskarazko irakaskuntzaren gorakada handia izan zen garai hartan. Irakasle beharra zegoela eta, irakasle izatea proposatu zidaten.

Euskara ikasteko motibazioa aldatu da?

Ni hasi nintzenez, sentimendu abertzale batek bultzatuta hasten zen jendea euskara ikasten. Gaur egun, zorionez, euskara ikasteko motibazio bat baino gehiago daukate ikasleak: euskaldun batekin maitemindu direlako, seme-alabei lagundu nahi dietelako, lagun koadrila euskalduna dutelako, lanerako, etab. Horiek euskalduntzea lortzen badugu, aurrerapauso handia litzateke.

Laster 40 urte beteko dira AEK sortu zela. Ze bilakaera izan du?

Hasieran, euskaltegien lana koordinatzea zen AEKren zeregina. Gaur egun, koordinakundea baino zerbait gehiago da. Hizkuntzaren irakaskuntza ere aurrerapauso handiak eman dira. Esan behar dut AEK aitzindari izan dela ikasleak euskaldun bihurtzen. Gure asmoa ez da izan ikasleak abertzale bihurtzea, euskara ondare unibertsala dela erakutsi eta

euskaldunak egitea baizik. Jendeak ulertu egin du eta sinetsi egin digu.

Euskaldun guztiak batzea lortu duzue Korrikan...

Euskal Herria korrika zeharkatzeko ideia zoro batek bultzatuta hasi ginen. Inondik inora ez genekien gerora zer nolako dimentsioa hartuko zuen. Gaur egun kolore guztietako jendeak parte hartzen du Korrikan. Guztiok partekatu dezakegun esparru komun bat lortu dugu. Hori oso ona da euskararentzat eta Euskal Herriarentzat.

Ia hasieratik ardura handia izan duzu Korrikaren antolakuntzan.

Ia dena zor diot Korrikari. Bigarren Korrikatik nago. Pila bat ikasi dut eta jende desberdin asko ezagutu dut Korrikari esker. Euskal Herriaren ezagutza handia eman dit, sektore desberdinen ezagutza. Korrikan egon izan ez banintz, beste pertsona bat izango nintzen.

Datozen urteetarako ze erronka dituzue AEKn?

Gure helburua lehenbailehen desgertzea da; pozik biziko nuke euskaltegiak itxiko diren eguna. Baina ez du ematen hori ezagutuko dudarik. Kostako zaigu herria elebiduna izatea lortzea. Hizkuntza handiak, oraindik ere, inposatu egiten dira. ■

JABIER KALTZAKORTA:

‘Ahozkoa ikertzen gabiltzanok inor baino nostalgikoagoak gara’

MIEL A. ELUSTONDO
IDAZLEA ETA ARGAZKILARIA

Euskaltzain oso izendatu zuten joan den uztailean. Jabier Kaltzakorta Elortza (Markina, 1961) Euskal Filologian lizentziatua da Deustuko Unibertsitatean, eta bertan ari da irakasle, ahozko literatura eta XVI-XIX. mendeko euskal literatura irakasten. Euskaltzain urgazle eta Euskaltzaindiko Herri Literatura Batzordeko kide da 1996tik. Izendapen berria aitzakia joan gatzazkio hizketan, eta urrezko aleak utzi dizkigu, beti ohi duenez.

Euskaltzaindian egin dugu hitzordua, Bilbon. Langile batekin hizketan ari zinen heldu garenean. “Hego-haize egun batez hilko naiz ni” esan dizu hark, eta hark esandakoari litsak atera dizkiozu zuk, modu jakingarrian...

Nik ez dut Cesar Vallejok idatzitakoa gogora ekarri baino egin, ezta?... Cesar Vallejok, esaterako, euskaldunokin zerikusia duen poema bat dauka, Durangoko bonbardaketakoa: “Redoble fúnebre a los escombros de Durango”. Cesar Vallejoren azken urteetakoa izan behar, idazlea 1938an hil baitzen Parisen. Bada, haren poemarik famatuenetakoa, famatuena ez esateko, “Me moriré en París con aguacero” hitzekin hasten dena da. Inoiz hartu ditut, ez pentsatu, neuretzat hitz horiek, urte batean Gabon inguruan Parisko Biblioteka Nazionalean lanean aritu bainintzen. Gabon haiek euritsuak izan ziren eta ondo beratuta etortzen nintzen ostatura, euri-afrontuak alde guztietatik bustirik. Cesar Vallejok, berriaz, horixe zioen, euri bisutsak hartuta Parisen hilko zela! Cesar Vallejok, bestalde, baditu eskutitzak ere, amari egindako gutun hunkigarriak... Ama ia analfabetoa zuen, nonbait, eta hasten zaio: “Hay en el mundo un lugar llamado París...”. Eta, modu horretara, hiri handi bateko bizimodua kontatzen dio Andeetako emakume nekazariari (bere amari, alegia), jaio den tokitik inoiz atera ez den pertsona bati. Nire lagunak “Hego-haize egun batez hilko naiz ni”, eta Cesar Vallejok, aldiz, “Me moriré en París con aguacero”.

Peruarra, Cesar Vallejo.

Bai, eta bada beste idazle bat, peruarra, Cesar Vallejo bezala Parisen luzaro bizi izandakoa. Eta da Julio Ramon Ribeiro, *Prosas apátridas* idatzi zuena, liburu zoragarria. Gogoetak, gertaerak eta era askotako testuak biltzen zituen egileak bertan. Orrialdea baino luzera txikiagoa dute gogoeta horiek, laburrak dira, baina jenialak dira askotan. Pertzepzio baten

‘Ahozkoa da erregistro bat munduko gauza guztietarako egokitzen dena’

gaineko ondorioa, gertaera txiki xume bat... baina beti dauka zerbait. “Prosa apátrida” deitzen dio berak horri, ez peruarra izanik Parisen izan zelako beti, edo luzaroan, beste arrazoi sendoago batengatik baizik: ez du jenerorik, ez da ipuin, ez saio, ez oroitzapen... Argi bristadak bezalakoak dira, eta argi bristada batzuk dira itsugarriak, oso-oso politak. Hori da Julio Ramon Ribeiro, *Prosas apátridas*. Hurrengoan ekarriko dizuet, zuek ere irakurtzeko. Ordu laurdenean hamar testu irakur litezke, batere luze ez direlako, baina oso onak dira, landuak... Ez dira testu hutsak, testu arolak...

“Arolak?”

Arolak, bai. Intxaur arolak dira mamirik gabekoak. Julio Ramon Ribeirorenak ere ez dira testu arolak, mamirik gabeko letrak. Gurean, intxaurrak beteta daude edo arolak dira; azala bai, mamirik ez. Edo, batzuetan, mamia bai, baina zigarro-papera bezain estu-estua, eta siku-sikua. Hori ez dago ahora eramaterik! Beharbada, intxaur horrek garai batean mamia eduki zuen, baina gerora ez. Zu harritu egin zaitu hitzak, baina *arola* berba normala dugu etxean. Intxaurren artean bada klase bat handiagoa, tamaina normaletik askoz handiagoa, eta haien azala ere da hausteko errazagoa, atzamar artean hausteko modukoak, ze txikiak mailuarekin jota ere ezin dira zabaldu. Bada, handi horiei manu-intxaurrak esaten diegu guk.

“Arolak”, batetik; “manuak”, bestetik...

Ez dakit nondik datorren ere, baina niri latina etortzen zait, “magnum” ote den. Ez dakit nondik norakorik. Gustuz ere gozoagoak dira manu-intxaurrak... Hau oso txarto bizi zen Parisen...

EDERTASUNAREN BILA

“Euskalerrriaren Yakintzako ipuinak irakurri hasi nintzen edertasunaren bilako ibilian. Hamaseiren bat urte izango nituen. Adin horretan, beste liburu bat, *Euskal ipuin harrigarriak*, Martin Etxeberriarena. Herriko bibliotekatik hartu nuen, eta azpimarratu egin nuen! Beldurtuta konturatu nintzen! Joxe Arratibelen liburu, *Kontu zaarrak*, hogeita bat urte nituela irakurri nuen. 1980koa dela esango nuke, Filologiako bigarren urtean ari nintzen. Orduan, gustatu bai, baina ez nintzen heldu. Gerora, askoz gehiago sartu nintzen liburuaren barruan”.

Julio Ramon Ribeiro, esan nahi duzu?

Bai. Zen argal-argala, ez dakit gaixotasunen bat ote zeukan. Memoretan kontatzen du, bizi izateko sarrerarik ez, diru-etorbiderik ez, eta Sena inguruan liburu saltzen ibiltzen diren bukinistei saldu behar izan ziela, jateko apur bat izateko. Esaten du balio afektibo handiko liburuak ere saldu zituela, hau da, norbaiten eskaintza eta guztikoak. Horrelako liburuak kendu beharra etxetik, bizibide izateko... *Prosas apátridas*, Julio Ramon Ribeiro... Ipuinen eta gauza laburren irakurle amorratua naiz...

Irakurri, asko eta diferente. Idatzi, herri-literaturaren gainean...

Idazterakoan, espezializaziora jotzen dugu. Espezializazioa... Berez, ahozko mundua ere infinitua da. Ez da hustu. Beti da hor. Ahozkoa da erregistro bat munduko gauza guztietarako egokitzen dena. Euskara hutsean pentsatu dutenek eduki duten erregistroa, ahozkoa. Munduko gauza guztietarako tolestu behar izan dute. Gu, berriz, nahiz eta euskara asko ikasiak izan, eta hau eta hura, behar dugun erregistroetarako nahiko tolesik ez dugu. Kontraesana dago hor, ezta? Nik oharrak eta oharrak hartzen ditut jende horrengandik; gure amarengandik, hasteko. Ostera, nekez hartzen ditut testu ofizialeetatik. Kontrara, "nik ez nuke hau horrela esango" hasten naiz irakurri eran. Ahozko mundu horretan, berriz, dena da perfektua; erregistro horrek urrea balio du; ez dauka ezer hutsik, perfektua bere xalotasun eta erraztasunean. Herri ipuinetan gertatzen den moduan...

Heldu gara herri ipuinetara, literatura-ra...

... Kontakizunean perfektu dira herri ipuinak ere, eta urregorritzko iritziko diezu, horretarako begia baldin badaukazu. Baina hori ere ez da erraza, hori preziatu eta estimatzeko begia edukitzea. Hau da, [Mikhail Yuryevitx] Lermontovek esaten

‘Lermontovek esaten zuen Errusiako herri ipuinetan poesia gehiago dagoela Frantziako literatura guztian baino!’

zuen Errusiako herri ipuin bakoitzean poesia gehiago dagoela Frantziako literatura guztian baino! Hori, berez, gehiegikeria da, Lermontovek hori esan zuen garaian Frantziakoa munduko literaturarik indartsuena zelako. Poetak, nobelistak... hor ziren onenak: Victor Hugo, Verlaine, Rimbaud, Lautréamont... Denak sartzen ziren. "Poesia gehiago" dio Lermontovek, eta, beharbada, ez dago ondo esanda, gehiegikeria bat da-eta, baina herri ipuinetakoa da... poesia diferentea! Poesia hori, bere erraztasunean hain indartsua izatea! Ezin da esan poesia gehiago edo gutxiago dagoen han edo hemen, ez da neurgarri, ez dago neurtzerik, baina bai poesia diferentea dela. Eta begia egiten baduzu horra, munduko literatura, edo poesia, onena izan liteke. Begia egitea da kontua. Mundu hori bere inozotasunean, bere xumean, baina modu indartsu horretan sentitzea.

"Begia egitea", "sentitzea"... Sentiberatasunaz ari zara...

Hori da. Literaturan, genero bakoitza, neurri batean, edertasunaren bilako ibili bat da, eta genero bakoitzak bere ibili partikularra du. Ibili hori eginez gero, konturatuko gara bata bestea baino hobea dela, bata bestea baino nahiago

dugula, behintzat. Eta, nik uste, azken finean, horixe egin behar dela: genero bakoitzaren ibilia egin.

Eta zein da gure hizkuntzaren akademiaren egitekoa herri literaturaren arloan?

... Galdera ona... Lehenengo akademiaburua [Resurreccion Maria] Azkue izan zen. Herri literatura aztertu duenik inor izan baldin bada, Azkue izan da... Akademian izan diren akademikorik... esan dezagun... prestigiotsuenetakoak, neurri batean, folklorista ere izan dira. Horra Azkue bat, horra Antonio Zavala bat. Eta Manuel Lekuona. Manuel Lekuona euskaltzainburu ere izan zen! Eta Lekuona esan dugunez, Lekuona biak hartuko nituzke kontuan, Manuel eta haren iloba, Joan Mari. Are gehiago, Joan Mariren aita Azkueren informatzaileetako bat izan zen. Hau da, Azkuek zerbait batu zion Joan Mari Lekuonaren aitari... Akademian egon dira horiek denak: Azkue, Zavala, Lekuona biak... Kontua da, Azkue bat eta Manuel Lekuona bat bizi ziren garaian gure ahozkotasanak indar handiagoa zuela, gaur egun baino. Jakina, bertsoaritzak gaur daukan indarra inoiz ez du izan, baina esan nahi dut, Manuel Lekuonaren garaian joan Zizurkilera, joan Donostiara, joan edozein herritara, eta informatzaile onak izan ziren bat baino gehiago toki guztietan.

Gisa horretako informatzaileak gero baino gero gutxiago ditugu Euskal Herrian. Desagertu den espeziea da?

Nahi nuke sinetsi ezetz, baina, neurri batean, Joxe Arratibel, Victoria Artetxe... orain dela urte gutxi hilak, azken mohikarriak ziren. Zeuk ere badakizu hori! Arratia osora inor joaten bazen garai bateko balada zaharren bila, Victoria Artetxeren etxeko atean jotzen zuen. Egongo ziren oso hitzun onak, eta badaude, zorionez, oso hitzun onak, baina kontakizun, eta kantakizun mundua, hiru-lau balada kanta-

tzeko gauza zirenak, bakarrak ziren! Gal-dutzat edo ezereztuta zeuden generoak, holako zenbaitengan besterik ez zuten irauten; esan nahi dut, Arratibel, Victoria Artetxe eta holako batzuegan.

Hiru-lau balada kantatzeko gai denik nekez da gaur egun. Hiztun onak, al-diz, oraindik ere badira. Zuen ama, esaterako. “Gatzaren ardura hartu” lokuzioa, halako koplaren batean ikasia guk, etxeko hiztun on amaren bilte-gikoa duzu zuk...

Gure amak esaten du hori, asko. “Gatzaren ardura hartzen dozunean...”, “Ondiño honek ez dabe gatzaren ardu-rea hartu!”. Alegia, “zentzatu”, “zentzura etorri”. Gatzaren ardura hartzeak esan

nahi du nor bere buruaren jabe egitea, autonomoa, independentea... Gatzak garai batean zuen diru-balioarekin lotu-ta dago. Eta, esan duzunez, kanta-kopla batean ere badago.

“Hartu dagizunean gatzaren ardura, akordako jatzu gazte-tenporea” ere hor da...

Nik Mañarikok batutako kopla batean ikusi nuen. Jakina, nik biltzailea dakit, baina mila kopla baino gehiago ditut buruan, eta, batzuetan, ez naiz gauza buruz esateko, baina badakit halako nork batu zuen. Eta, hori, esaterako, Mañarikok batutakoa da, baina gure amaren euskararen normala da “gatzaren ardura hartzea”... Ni beti ibili naiz amari

gauzak jasotzen, eta oraindik ere sorpre-sak ematen dizkit...

Zein da akademiaren, Euskaltzaindiaren egitekoa, arlo horretan?

... Bada, ez dakit. Dakidana esango di-zut nik... Esaten da ahozkoak kolorea daukala. Ahozkoa ez da, bakarrik, ipuin bat esatea. Ahozkoa da hitzaldi batean ahoz, ondo, modu ordenatuan eta in-dartsu esaten jakitea. Komunikaziorako gaitasuna izatea ahozkotatasunaren bar-ruan sartzen da. Ahozkoa ez da, baka-ririk, orain dela hirurehun urteko balada bat. Zorionez, askozaz ere mundu zaba-lagoa da ahozkoa. Kontua da gaur egu-nerako zenbait generoren ahozko trans-misioa etenda dagoela.

Etenda.

Gaur egun, jatorriz, baladak kantatzen dituzten lekukoen bila joatea ezinezkoa da. Esan nahi dut, ez bila ibiltzea, aurkitzea baino. Eta ez gaur egun! *Flor de baladas vascas* irakurtzen baduzu, Jon Juaristirena, 1989koa, hantxe ikusiko duzu transmisioa etenda dagoela. Ezin duzu aurkitu ahozkoasun horren lekukotasunak emango dizkizun pertsonarik. Eta inor aurkitzen baduzu, legearen kontrako adibidea da... Ahozkoan milaka gauza daude.

Euskaltzain oso izendatu berri, zer konpromiso dakar izendapenak?

Ahozko literatura batzordean –tira, Herri literatura batzordea dauka izena–, kome-nigarri izaten da hor bat euskaltzain osoa izatea, eta joaten direnen artean ez denez egon euskaltzain osorik, buru jarri naute hor. Bestalde, hileko azkeneko bilkureta-ra joatea ere badagokit. Eta sortuko dira egitasmoak, dinamikak eta horrelakoak. Baina oraindik ez dakit oso ondo, sartu berri baten burutazioak dituzu.

Egitasmoak, dinamikak... hamasei urte ere badira euskaltzain urgazle zaituguna, Herri literatura batzordeko kide, ehunka dituzu artikulua argitaratuak, liburutegiko sagu, tesia egiten...

Ikerketa da nire lana. Eta ikertzeko, onena ikerbideak edo iker-ildoak izatea da. Iker-ildo bat zabalduz gero, berak eramaten zaitu apurka-apurka ildo horretan aurrera. Garai berriak teknika aldetik aurrerapen izugarriak ekarri ditu, baina gu, ahozkoa ikertzen gabiltzanok, inor baino nostalgikoagoak gara; bizi nahi genuke orain dela lauhun urte, ia-ia Beotibarko guduaren garaian, han zer kontatzen ote zen jakiteko! Edo orain dela hiruhun urte. Edo berrehun urte, Grimm anaien garaian, biblioteka bizien bila abiatzeko. Horixe dugu guk geure ametsik handiena, biblioteka bizien bila joatea. Zergatik? Bada, uste ez duzun kanta batek,

ahots bizian entzuten baduzu, askoz ere indar handiagoa dauka, irakurtzen duzun poema batek baino. Ahots biziak haragia, bihotza, odola ematen dio poemari, eta are gehiago mundu hori galdua denean. Orduan, ultratunbatik, hilobitik haragotik datorren ahots bat bezalakoa da... Nire irudipena da, nire begitazioa.

Zer ekarriko du zure doktore tesiak? Izena ere badu: *Euskal baladen corpus-erako edizio kritikoa...*

Bai, “edizio kritikoa”... Alde batetik, nire lan-arloan orain arte egindakoa modu kritikoa erakutsiko dut. Modu kritikoa, diot, bakoitzak ematen dituen gauza onak balioestea delako nire asmoa. Bestetik, baladen corpusa mugatzea izango da, balada eredugarriak erakustea, eta ezagutzen diren ereduak modu zehatzagoan erakustea. Irakurketa kritikoa, beraz, eta ez zentzu txarrean, hobetzeko irakurketa bat... Askok idatzita daukat, baina honetan eta hartan endredatzen naiz; lan duin

‘Gaur egunerako zenbait generoren ahozko transmisioa etenda dago’

bat egin nahi dut, eta ezin errematatu nire lana. Gauza asko dira tartean. Eta beste kontu bat ere badago: hogeita bostetik hogeita hamarrerako adin bitartean bazuade, tesia bi, hiru edo lau urtean egiten duzu, baina adin horretatik kanpora bazuade, lehen bi, hiru urtean egingo zenuena, bi edo hiru hamarkadatan egiten duzu. Zentzu kritikoa edo, aurkitu nahia edo, gustura ez egotea edo... Ez dakit, bada, nik! Eta dena batera eta gauza askoz gehiago. Ulertzen duzu? Dena batera eta askoz gehiago. ■

PUNTIISTA EZ

“Markinan beti izan da fantasia handi bat pilotarekin. Eta Markinan ez bada ere, batzuek, behintzat, fantasia eduki dugu. Batez ere, beste mundu bat ezagutzen zelako, Ameriketako mundua, esan nahi dut, handitasunarena... Berandu sartu nintzen pilotan. Zerbait ibili nintzen, baina berandu, eta nire kezka izan zen ez nintzela behar bezain ona izango [anaia bi, Julian eta Juan Joxe, punta-puntako zesta jokalarriak izanak ditu Jabierrek], eta beldurtu egin nintzen. Berandu zen niretzat, hamasei urte nituen, eta Markinan oso umetatik hasten dira pilotan; zortzi-hamar urterekin! Ni berandukoa nintzen. Inbidia apur bat eduki nuen, ez pilotagatik, pilotak dakarren munduagatik baino. Eta ez Ameriketako inbidia bakarrik, ia inbidia handiagoa ematen zidan Asiako munduak, Filipinetakoak eta abar. Gauza harrigarriak kontatzen ziren, beste mundu batekoak: Kairo, Alexandria...”

«Honako erabaki hau» eta «hurrengo erabakia»

PATXI PETRIRENA

ITZULTZAILEA ETA ZUZENTZAILEA

Egoki erabilia ote da *honako* izenlaguna esaldi hauetan? «Agiriak **honako** helbidera bidali behar dira»; «**Honakoa** erabaki du». Hiztegietan jasotako adibideen argitan, aukera ohikoena «**honako** helbide **honetara**» da lehenbiziko kasurako, eta «**honako hau**» bigarren kasurako. berriz, dugu arruntena, ez «honakoa». Bi kasuetan ere, aukerakoa da *honako*, ez baitio esanahirik gehitzen *hau* erakusle soilari.

↑ Agiriak **honako helbidera** bidali behar dira:

Agiriak **honako helbide honetara** bidali behar dira:

Agiriak **helbide honetara** bidali behar dira:

↑ **Honakoa** erabaki du:

Honako hau erabaki du:

Hau erabaki du:

Zalantzaren ikurrarekin seinالاتu ditudan aukera horien gaineko argitasun bila ibili naiz hiztegiaren: *Hiztegi Batuan*, *Euskaltzaindiaren Hiztegi* argitaratu berrian eta *Orotariko Euskal Hiztegi*an.

Hiztegi Batuak, *honako* sarreran, hauxe dio:

honako izlag.: *honako adibide hau jarri zuen.*

Adibide bakar horrek aukerarik ohikoenak erakusten duela ulertzen dugu: «*honako* (x) *hau*». Informazio zabalxeagoa dugu *Euskaltzaindiaren Hiztegi*an, 2. adieran¹:

honako 2 izlag. *Hau*, *hemengo hau*. (Dagokion izen sintagmaren ezkerrean ezartzen da, artikulua edo erakusle batek, gehiengotan *hau-k*, mugatzen duela sintagma).

Beraz, *Euskaltzaindiaren Hiztegi*an aintzat harturik dago, teoriarik, «honako adibidea» aukera, esaten baitu artikulua izan daitekeela sintagmaren mugatzailea. Nolanahi ere, hori esan ondoren, adibide guzti-guztietan *hau* erakuslea ageri zaigu, eta ez artikulua:

HONAKO ADIBIDE HAU jarri zuen.

Jaiotzez nafarra zelako hizkuntzaz, HONAKO IDAZLE HAU bezalaxe.

Ez dira giputzak jendetasunik gabeko pertsonak; zerbait badira, malguagoak eta diplomaziara emanagoak dira, HONAKO HAU bezala.

Ez uste musu truk nabilenik HONAKO HONETAN.

¹ Lehenbiziko adiera: **honako 1** *hona-ri* dagokion izenlaguna. *Bilbotik honakoa, hamar euro. Noizik honakoa da eliza hau?*

Hor aurkitzen da HONAKO IDAZLAN HAU, beste zenbaiten artean: Herbert Pilch, “Le bilinguisme au Pays de Galles”.

X jaunak, adibidez, HONAKO HITZ HARRIGARRI HAUEK ezarri ditu bere azken liburuan. Euskalki horretan, HONAKO LEIZARRAGAREN ESALDI HONEK ez du itzulpen zuzenik.

«Honako (x) hau» OEHN

*Orotariko Euskal Hiztegi*an (OEH), *honako* azpisarrerako adibide sailean, aukera lehena eta nagusia *honako* (...) *hau* forma da. Halakoak, esan bezala, *hau* erakusle soilarekin ere berdintsu adieraz daitezke.

- Aitatuko deusudaz guztijak: [...] **Onako au** txirringia. Areek, mazurkak. Beste aek, orrazijak. Mg PAb 140.
- Nor da **onako** emakume bere semiaren albuari jarririk daguan **au**? Astar II 274.
- Baña **onako** arbol / **onentxen** frutua [...]. It Fab 216.
- **Hunako hunek** zuk baino pisu gehiago duela. Hb Egia 131.
- Onako oek arrosak dira. Arr GB 55.
- **Onako** iturri **onetan** ura edan zuen. ‘De esta fuente bebió’. Aran SIgn 75.
- Botatzen dio **onako** bertso **au**: [...]. Urruz Urz 33.

- Bai al dakizu [...] zer gaiaz egin zittuan Jaungoikoak orrako mendi aiek, **onako** zelai eder **auk** eta arako itsaso zabal aiek? Inza Azalp 34.
- Begira bestela **honako** Ubillosengandik datozen hiru **hauei**. MEIG VI 166.
- **Honako honen** gisako esaldiak. MEIG VIII 108.

Beste sail txikiago batean, *hau* erakuslearen partez *-a* artikulua edo zenbatzailea ageri da, eta esanahiaren azalpen hau ematen zaio OEHn: «Este; como este». Azalpen horrek berak adierazten duenez eta adibideei erreparaturik ikus daitekeen, gehienak ez dira aurreko sailekoen adiera bereberkoak, baizik konparazio-kutsukoak eta bestelakoak. Hona adibi-deetako batzuk:

- **Onako** ordutan alkartu giñeindez, podríamos juntarnos a tal hora.
- Nos arteraño, **onako** zure aserre mugabagiak eukiko gaitu ain lotu ta makal? Mg PAB 212.
- Onek ta beste **onako** promes andijak egiten deutzaz. fB lc I 34.
- Ez neuke aitatu **onako** gauzarik ezpaneki. JjMg BasEsc 201.
- Ta **onako** aitona zaar ule ta bizar zuridunagaz izketan dagoan **ori**, Pedro Mari. Ag AL 24.
- Begiak negarrez beterik esango dizu: **onako** jaunari edo **arako** andreari eskerak. Inza Azalp 7.
- Eztogula bear legerik, ez nagusirik [...] da beste **onako** astakeri asko. Kk Ab II 115.
- **Onako** otzagaz ta **onako** orduetan emen ibilli biarra esne-saltzen. lb. 161.

Bigarren sail honetan, *honako* nekez ordezkaturiko dugu *hau* erakusle soilarekin. Ordeztekotan, *halako* balia genezake: adibidez, «honako ordutan» dioen adibidea, 'a tal hora' itzulpenarekin deskribatua, arrunt gertatzen zaigu «halako ordutan» forman. Antzera har daiteke Intzaren «honako jaunari edo harako andreari». Beste batzuetan, berriz, aipatutako konparazio-kutsua ageri da garbi: «Honeek eta beste honako promes handiak», «eta beste honako astakeria asko»... Horietan, *honelako* edo berriz ere *halako* izan liteke gauza bertua adierazteko beste modu bat.

Adibide banaka batzuetan bakarrik dirudi *honakok* «hau» edo «honako hau» formen baliokide:

- Elektrizitateaz **honakoa** entzun izan dut, entxufe, kable, kontaktu eta abarrekin burutu ezinik ibiltzean. “Elektrizidadia sorgiña da gero!” Elexp Berg.
- Gure esaera zaharren egitura –eta **honakoa** aski zaharra da [...]. MEIG VI 188.
- Orain artekoetarik ateratzen dudan ondorioa hauxe litzateke: [...]. Baita beste **honakoa** ere: [...]. MEIG VI 172.

«Hurrengo erabakia», «ondoko erabakia»?

Hurrengo izenlagunak, hurrenkerari dagokion adiera arruntaz gain, izan ote dezake katafora balioa *honako* izenlagunak bezala? Hau da, erabil ote daiteke diskurtsoan ondoren etorriko den zerbaiten aurrerakin gisa?

↑ Aho batez, **hurrengo erabakia** hartu dute: Aho batez, (**honako**) **erabaki hau** hartu dute:

Zer esanik ez dago guztiz egokia izan daitekeela «hurrengo erabakia» sintagma hurren izateari dagokion adieran: «(orain hartu dugunaren / aipatu dugunaren)... hurrengo erabakia». Baina katafora balioarekin, «(honako / orain esango dugun) erabaki hau» balioarekin, ez da bakar bat ere ageri OEHko adibideetan. Gaztelaniazko «la siguiente decisión:» kataforikoaren kalakoa da, zalantzarik gabe.

Zenbaitetan *ondoko* eta *ondorengo* ere ikusten ditugu oraingo testuetan, *honako* erabiltzen den gisara erabilirik. Zenbateraino dira erabilera errotuak? OEHko adibideetan, gehienez ere, *ondoko* ikus dezakegu, adibide banaka batzuetan, hala erabilirik:

- Behar zara ungi baliatu **ondoko laur pontuez**: [...].
- Orduan Yesusek **ondoko berdintza au** esan zien:
- Ondoko lau elkarketa hauetan** bat bakarra da [...] ezinezkoa: [...].

Oso argigarria da, bi puntuz egiten diren halako kataforen inguruan, Juan Garziaren *Katafora-adierazpideak bateratzeko bidean* txostena², eta hartan egiten den proposamena: «1.- *Hau(ek)* erakusle kataforikoari eutsi beti (edo, dagozkion joskeretan, *hona* fatikora jo). 2.- Aurretik (argiago, nabarmenago) markatu nahi izatekotan, *honako* izenlagun fatikora jo, baina beti ere erakusle arrunta ezabatu gabe (*honako... hau(ek)*). 3.- Ez erabili eginkizun horretan honelakorik: *ondoren(go), jarraian, ondoko, hurrengo...*». ■

² Euskal Herriko Unibertsitatea, Terminologia Jardunaldiak, 2003 (sarean kontsultagai).

QR kodeak. Zer dira? Zertarako balio dute? Eta BIDI kodea?

IOSU URIBE

IVAPEKO INFORMATIKA-ARDURADUNA

Gure herri eta hirietatik paseatzen badugu, edo prentsa, aldizkariak eta bestelako argitalpenak behatzen baditugu, gero eta gehiagotan ikusten dugu koadrotxo beltzez betetako matrize moduko bat, atzealde zuri baten gainean. Badirudi hieroglifiko baten gisan, ezkutuko mezu edo kode misterioitsu bat erakutsi nahi digula, baina, zer ote da? Modu erraz eta argian azaltzeko, informazioa kodetzeko, edo hobeto esanda, informazioa kapsulatzeke sistema bat da.

Ematen du sistema berri eta berritzailerik haur estuki lotuta dagoela teknologia mugikor, smartphone, kamera digital eta gainerako *gadgetekin*¹; baina, egiaz, QR² kodeak aurreko mendeko asmakizuna dira! Euge Damm-ek eta Joaco Retes-ek garatu zituzten 1994an, Toyotaren subsidiario Denso Wave enpresa japoniarrarentzat. Beren helburua zen abiadura handian irakurtzeko edukia izatea ahalbidetuko zuen kode bat garatzea, ibilgailuen fabrikazioan ordezko piezak erregistratze aldera.

Garrantzitsua da azpimarratzea enpresa garatzaileak kodearen patentea badu ere, 1999an libre erabiltzeko modukoa izatea erabaki zuela. Horri esker, alde batetik, kodeak asko hedatu eta erabiltzen dira egun, eta, bestetik –eta horixe da garrantzitsuena–, aplikazio libre ugari garatu dira, eta era horretan teknologia hori milioika pertsonen eskura jarri da: gure mugikorretan instalatu eta argazki

kamera eskaner txiki bat balitz bezala erabil ditzakegu aplikazioak.

Baina QRa ez da bi dimentsioko kode-tze-sistema bakarra. 1989an Datamatrix sistema garatu zen, nagusiki industriaren eta material militarren alorrera zuzendutakoa. Aukera ematen du 3.116 karaktere biltegitzeko, baina ez du Kanji³ kodetzea onartzen. Bere egitura dela-eta, kodea pieza txikitari zulatuta daiteke kolarik erabili gabe. Hala, markatze zuzena eta ezabaezina egiten da, eta, ondorioz, markatutako kodea ezin da piezatik banatu. Libreak dira kodea bera sortzeko eta ondoren irakurtzeko moduak.

2006an, Zürich-eko Eskola Politekniko Federalak mugikorren zat berariak garatutako kode berri bat sortu zuten: EZ-code. Kodearen lizentzia Ameriketako Estatu Batuetako Scanbuy enpresak eskuratu zuen modu eksklusiboan. QR edo Datamatrix kodeak baino sinpleagoa da: ez du daturik biltegitzen, erreferentziako zenbaki bat baizik, eta software jabetun baten bidez datu-base zentralera konektatzen da; horrek informazioa

¹ Ingelesezko terminoa: gadget edo gailu elektronikoa bat berariako helburua eta funtzioa dituen gailu bat da; txikia izan ohi da, eta praktikoa eta berritzailea da. Normalean, gadgeten diseinua teknologia arruntarena baino burutsuagoa izaten da.

² Ingelesezko terminoa: quick response code, erantzun azkarreko kodea.

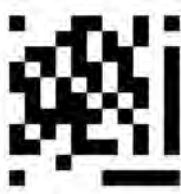
³ Kanji-ak, «han karaktereak», japoniar idazkeran erabiltako sinboloak dira.

QR

DataMatrix

Ezcode

Microsoft Tag

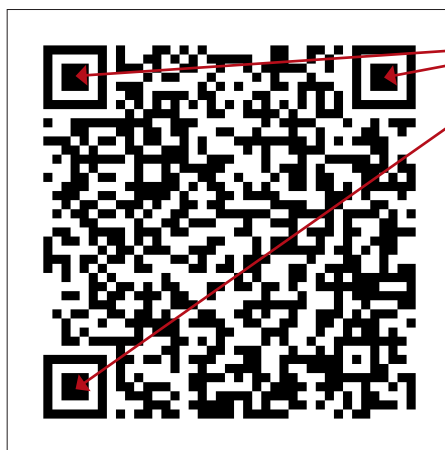
PDF-417

itzuliko du, baina berau ez dago kodean bertan txertatuta. 2009an, Movistar, Orange eta Vodafone bezalako telefono-konpainiek, Scanbuyren eskutik, ScanLife softwarea beren telefono mugikorretara gehitu zuten. Era horretan, merkatuan zuten kokapenari etekina aterra nahi izan zioten, merkataritza-onurak lortzeko eta formatu hori beren bezeroen artean nagusitzeko. Zerbitzua jabetuna da; hortaz, ordainpekoa. Honela funtzionatzen du: kodea irakurri eta enpresa zentralera deskodetzerantz bidaltzen da. Konexioari dagokion tasa ordaindu behar da, eta enpresak, ondoren, informazioa itzultzen du, zerbitzu horrengatik kostu gehigarriaren truke. Nolanahi ere, telefono mugikorretarako aplikazio libre berriak, Internetera sartzeko tarifa berriak eta QR kodeen funtzionaltasuna direla eta, kodetze mota hori gero eta gutxiago erabiltzen da.

Bi dimentsiokoak dira QR, Ezcode, DataMatrix, PDF-417 (Adobe-k garatua) eta Microsoft tag kodeak; hau da, bi norabide, altuera eta zabalera, erabiltzen dituzte informazioa gordetzeko, eta norabide bakarrekoei (barra-kode tradizionalak, adibidez) baino 350 aldiz informazio gehiago biltegitzeko aukera ematen dute.

Movistar enpresak BIDI izena (*bidi-mentsionala* hitzaren laburdura) eman zien Ezcode zuten bere zerbitzu guztiei, eta, horren eraginez, nolabaiteko nahastea dago terminologia, ezaugarri eta erabilerei dagokienez. Definizioaren anbigutasun hori zer izango da, kasualitatea ala estrategia komertziala?

Auzitegiko informatika-ariketa txiki bat egingo dugu: QR kode bat aztertuko dugu, eta hura bi norabideko beste kodeetatik bereizi.

Izkina hauek QRaren ezaugarri nabarmenena dira, eta kokapena ezartzeko balio dute. Begiratu batean erraz identifika dezakegu formatu mota hori.

Koadrotxo horrek lerrokatzea identifikatzen du.

Era berean, bertsio eta formatuari buruzko informazioa gordetzen duten eremu finkoak daude, bai eta kodean dauden datuak egiaztatzeko zuzenketa-eremuak ere.

Gehienez 4.296 karaktere alfanumeriko sar daitezke, eta Kanji/Kana kodetzea onartzen du, Japonian garatutakoa izanik logikoa dena; izan ere, herrialde horretan lortu du hedapen handiena.

Zalantzarik gabe, gaur egun, QRa zabalduena da; librea delako, nire ustez. Horri esker, kodea azkar sortu eta mugikorretarako aplikazio txikiak ugaritu daitezke. Horiek horrela, azkar-azkar joan gaitezke web helbide batera teklatu txikirik erabili gabe, edo Vcard⁴ bat segituan bidali, edo, besterik gabe, gure mezu elektronikoei esnobismo-ukitu txikia eman.

Dena dela, publizitate-kanpainak izan dira QR kodea ezagutarazi dutenak, euren eragin mediatiko eta sozial handia dela medio. Adibidez, harrigarriak izan

dira azpiko arropako bi marka ezagunek egin dituzten kanpainak (horietako bat «Get it uncensored», «Lortu zentsurarik gabe»). Helburua zen euren webguneetara sartu, eta, kasu batean, iragarkia osorik ikustea, eta bestean, estrategikoki kokatutako QRaren atzean zer zegoen aurkitzea. Montoro jaunak ere QR baten alboan aurkeztu zituen estatuko aurrekontuak!

Zaila da etorkizuna iragartzea. Erabilera publizitatera mugatzen bada, laster beste teknologia edo berritasun batek ordeztuko du. Baina bada guk eta etorkizuneko belaunaldiak betiko gordeko dugun zerbait, artean izaten ari den eragina, alegia, koadrotxoak, biteak, byteak, mezu ezkutatuak, forma zuzenak, edertasuna sortzen ari baita... Ez dira hainbat eta hainbat ikerketa-urte beharrezkoak izango mezua antzemateko, egiptologoen antzera; klik bat eta doako aplikazio bat baino ez. Aizu, eta zer dio artikulua hasierako QRak? Klik!!! ■

⁴ Harremanetarako datuetako formatu-estandarra. Apple, AT&T Technologies, IBM eta Siemens enpresek proposatu zuten 1995ean. Gaur egun 4.0 bertsioan dago, eta XML bertsioa ere badago, xcard.

Goi mailako kirola diru publikoarekin ordaindu behar da?

NEREA PIKABEA
KAZETARIA

Krisiak eragin handia izan du kirolean, eta batez ere, emakumezkoengan. Batetik, administrazioek diru laguntzak gutxitu dituzte, eta, bestetik, babesle pribatuek (asko eraikuntza sektoreari lotutakoak) kirola laguntzeari utzi diote. Beraz, goi mailako hainbat kirol talde desagertzea ekarri du horrek. Kirola baliabide ekonomiko berrien bila ari da. Eztabaida sortu da gizartean: zenbateraino erabili behar da diru publikoa kirola laguntzeko? Zer nolako erantzukizuna dute heziketak eta hedabideek kirolaren sustapenean? Gai horri buruzko hausnarketa egiteko eskatu diegu kirol arloan dabiltzanei.

MAITE FUENTES,

EHUko Jarduera Fisikoaren eta Kirolaren Zientzien Fakultateko dekanoa:

“Oinarrizko kirola bultzatuko luketen taldeek finantzaketa publikoa jasotzea litzateke aukeratako bat”

Zer puntutaraino erabili behar da diru publikoa goi mailako kirola sustatzeko? Zer irizpide erabili beharko lituzke Administrazioak diru publiko hori banatzerakoan?

Hasteko, argitu beharra dago ez direla gauza bera goi mailako kirola eta kirol profesionala. Gauza ezberdinak dira eta ezin ditugu berdintzatatu. Izan ere, bada goi mailako kirolariak profesionalak ez direnak, amateurrak baizik. Arazoa kirol profesionalaren esparruan sortzen zaigu guri. Esparru horretan ari diren klubak edozein beste enpresa baten moduan tratatu beharko genituzke. Orain arte, ordea, gizartean erabat onartuta zegoen kirol talde profesionalak dirulaguntza publikoak jasotzea, eta ez bakarrik hori, baita zorraz izatea ere.

Zer beste bide bilatu beharko lirateke kirola finantzatzeko?

Kirola finantzatzeko aukeretako bat litzateke kirol taldeak edota goi mailako kirolariak sustatzen laguntzen dituzten enpresei irabazi edo onura ekonomikoak, sozialak nahiz fiskalak eskaintzea. Guk ulertzen dugu kirola bultzatzeak onurak dakarziola betiere gizarteari. Biztanleriaren osasunean eta hezkuntzan positiboki eragiten du kirola sustatzeak. Zentzu horretan, aukera argi bat zabalitzen da finantzaketa publikoa lortu nahi duten kirol taldeentzat. Alegia, oinarrizko kirola bultzatzea. Oinarrizko kirola bultzatuko luketen talde horiek, finantzaketa publikoa jasoko lukete ordainetan. Horra beste aukera bat.

Krisiak gehien kolpatu duena emakumezkoen kirola izan da. Zer egin daiteke emakumezkoen kirolari eusteko? Beharbada, oinarrizko heziketan lan egin behar da? Kirolari buruzko beste kultura bat sustatu behar da eskoletan eta familietan?

Gauza nabaria da gutxi direla kirol profesionalan ari diren emakumezkoak. Dena den, goi mailako kirola egiten duten emakume gutxi horiek oso maila altua dute, bai gure erkidegoan, baita estatu mailan ere. Beraz, emakume kirolari horiek lagundu eta babestu beharko genituzke, kirola eta ikasketak, lana edo familia uztartzeko aukera izan dezaten.

Kirol hezkuntzan lan egingo duten gazteak trebatzen dira zuen Fakultatean. Zer lan egiten ari da gai honi dagokionez?

Fakultatean ikasleak hezi egiten ditugu batez ere, ikas eta ikus dezaten bat datozen jarduerak direla kirola egitea eta bizimodu osasuntsua izatea. Goi mailako kirola eta kirol profesionala ere lantzen ditugu, noski; baina garrantzitsuena zera da guretzat: ikasleek uler dezatela kirolari onak izateko behar-beharrezkoa dela oinarri ona izatea. ●

JOSUNE BEREZIARTU,

eskalatzailea:

“Oso interesgarria da denon ondarea den balio handiko aktibo hau laguntzea”

Zer puntutaraino erabili behar da diru publikoa goi mailako kirola sustatzeko? Zer irizpide erabili beharko lituzke Administrazioak diru publiko hori banatzerakoan?

Nire ustez, goi mailako kirola adibide positibo bat bezala erabili daiteke eta horretaz baliatu gure gizarteko belarndaldi berriei honako hauek erakusteko: motibazioaren esfortzua, nahiak duen balioa, helmugara iristeko egin behar den bide neketsua eta ondoan duzunarekiko balore interaktibo positiboak. Hori kontuan hartzen badugu, oso interesgarria dela uste dut denon ondarea den balio handiko aktibo hau laguntzea eta horretan inbertitzea. Horrexegatik, ongi iruditzen zait nik ordaintzen ditudan zergen zati bat aktibo horretara bideratzea. Nolabait, ikasteko bekak dauden bezala, gutxiengoan dagoen goi mailako kirola egiteko ere nolabaiteko laguntzak egotea ongi ikusten dut. Behinik behin, kirolariaren ibilbideak goi mailan irau-

ten duen arte. Enpresa pribatuaren papera oso desberdina da. Kasu horretan, marketin estrategietara egokitu behar izaten du kirolariak. Gaur egun modan dago erresponzabilitate sozialeko marketina egitea. Tranpa egon daiteke hor. Babes mota hori paraolimpiarren kirolera bideratzen ari dela ematen du. Beharbada, betiko kiroletarako bideratzen ziren diru-laguntzak babesle mota horretara bideratzen ari ote dira gaur egun?

Krisiak gehien kolpatu duena, emakumezkoen kirola izan da. Zer egin daiteke emakumezkoen kirolari eusteko? Beharbada, oinarritzko heziketan lan egin behar da? Kirolari buruzko beste kultura bat sustatu behar da eskoletan eta familietan?

Gutxiengoan dauden kirolek duten oztoporik handiena horixe da: gutxi batzuek praktikatzen dutela. Eta emakumezkoen kirolak duen trabarik handiena horixe da: emakumezkoek egiten dutela. Kirolaren etekina dolarretan edo eurotan bueltan jasotzen dugunean, gizarteak horretan jartzen du arreta ia beti, eta beraz, lehen aipatu ditudan baloreak bazterrean geratzen dira. Zailagoa da etekin bezala ikuste.

Enpresa baten oinarria, berriz, dirua irabaztea da, eta horretarako produktu bat saltzen du. Baina gure gizarteak ez badu kontsumitu nahi produktu hori, hortxe sartzen da publikoaren lana: ez bakarrik dirua jartzea, baizik eta telekomunikazioak kirol honen zerbitzura jartzea, produktu salgarri bat eraiki eta bultzatzen. Baina hor arazo bat dago: he-dabideek titular ikusgarri bat nahi dute.

Bakarka eta taldean ari diren kirolariak. Zuk bereizi egiten dituzu. Zergatik? Zer zailtasun ekonomiko ditu bakoitzak?

Taldean, ardura partekatua da; garaipena eta porrota partekatu egiten dira, eta eramangarriagoa da. Bakarkako kirolean, aldiz, norberak darama zama guztia: geu gara kirola egiten dugunak, geu gara elikadura arduradunak, prentsa arduradunak

eta psikologoak. Eta horrek nortasunean eragina du. Era guztietara, bakarrik nahiz taldean, goi mailara iristeko bide bakarra dago: dena ematea entrenamenduetan eta lehiaketetan. Onena izatera iristen bazara, nahiz eta gutxiengo kirola izan, erraz lortzen dira sponsorrak. ●

MAITANE LEIZAOLA,
Bizkaiko Foru Aldundiko Kirola eta Gazteria zuzendaria:

“Kirol politikan, oinarria sendotu eta bermatu beharra daukagu”

Krisiak gizarteko sektore guztietan izan du eragina. Egoera horren aurrean, zer puntutaraino erabili behar da diru publikoa goi mailako kirola sustatzeko? Zer irizpide erabili beharko lituzke Administrazioak diru publiko hori banatzerakoan? Zailtasun ekonomikoak ditugu, eta beraz, lehenetsunak ezarri behar dira. Gizarte zerbitzuak bermatu behar ditugu lehendabizi, eta ondorioz, gainerako esparruetan ari garenok murrizketa ekonomiko larriagoa izaten dugu. Beraz, kirol politikan oinarria sendotu eta bermatu beharra daukagu, hortik edaten baitu

gure kirol egitura guztiak. Aldundian, iparrorratz hauek erabiltzen ditugu kudeaketan:

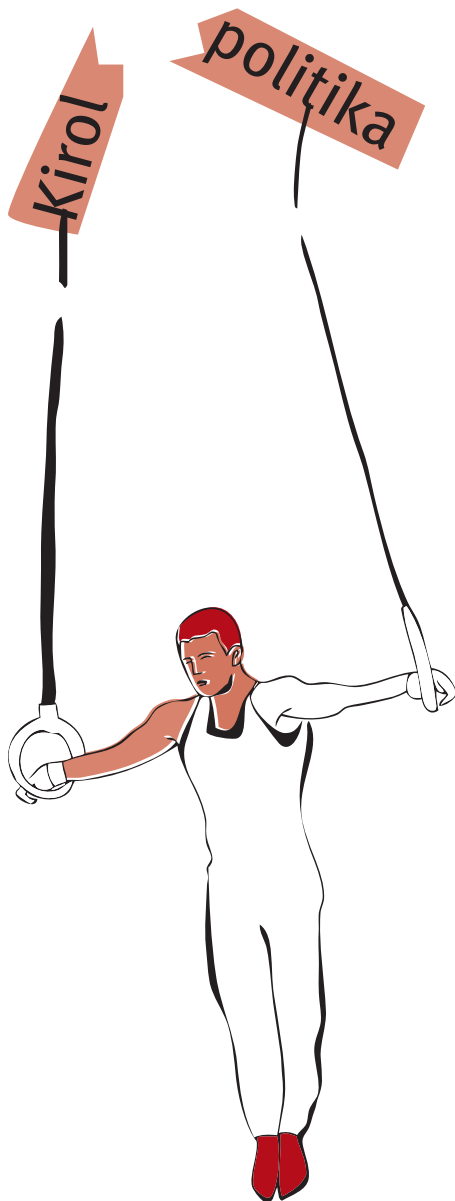
Batetik, oinarritzko kirola sustatu eta sendotu. Bestetik, errendimenduko programetan dauden eta etorkizun oparoa izan dezaketen kirolariei aholkularitza zerbitzua eskaintzen diegu. Azkenik, Bizkaia Bizkaialde Fundazioaren bidez lurraldean dauden kirol talde ez profesionalei laguntzen diegu. Kirol talde horiek, elitean egon arren, ez dute horrenbeste oihartzun komunikabideetan eta ez dituzte hain erraz lortzen babesleak.

Ze beste bide bilatu beharko liriteke kirola finantzatzeko? Kooperatibismoa, autogestioa ere aipatu dute batzuek, ikusleak kirola ikusteagatik ordaintzea... Horiek guztiak interesgarriak eta bideragarriak izan daitezke, baina filosofia aldaketa nabarmena eskatzen du horrek, eta, kasu batzuetan, errealitatea bera eraldatzea ere bai. Esate baterako, kirol modalitate edo praktika bat mediatikoa ez bada, oso zaila da talde edo kirolari horrek diru baliabideak sortzea. Bestalde, kirol jarduerak suspertze ekonomikoa sortu izan du batzuetan. Kasu horretan, ekonomia sustapenerako eremu bezala ulertu behar dugu kirola.

Krisiak gehien kolpatu duena emakumezkoen kirola izan da. Zer egin daiteke emakumezkoen kirolari eusteko? Administrazioak diruz lagundu beharko lukeela uste duzu?

Nik ez daukat argi krisiaren ondorio den emakumezkoen kirolak bizi duen egoera; aurretik ere ez zegoen maila onean. Kirol desberdinen jarraitzaileak gizonezkoak izaten dira sarritan, eta baita esparru pribatutik diruz laguntzen duten enpre-setako buruak ere. Agian horrek ere izango du zerikusirik emakumeen kirolak finantzaketa pribatuak lortzeko dituen zailtasunak azaltzerakoan. Horrez gain, gizartean duten aitormena ere hutsala da. Goi mailako kirolean adibide gutxi batzuk datozkigu gogora, baina hainbat

dira eguneroko jardunean kirola egiten duten emakumeak, bakardadean, isiltasunean. Gehienek, goi mailako kirola egiteaz gain, ikasi edo lan egiten dute, eta askotan amatasunak berak oztopo naturalak jartzen dizkie euren goi mailako kirol ibilbidean. Hori da erakunde publikoetatik sustatu eta eutsi behar dugun kirol esparruetako bat. ●

JESUS VAZQUEZ,
Saski Baskoniako kudeatzailea:

“Egitura profesional bat sortzeak baldintzatuko ditu finantzazio aukerak”

Zer irizpide erabili beharko lituzke Administrazioak goi mailako kirola laguntzeko? Beste diru sarrera batzuk izatea eskatu beharko litzaieke taldeei?

Goi mailako kirol taldeak bitan banatu beharko genituzke euren egiturei dagokienez: euren jarduera talde baten inguruan egiten dutenak, eta euren jardueraren inguruan egitura garrantzitsuagoak sortzen dituztenak, lurralde batentzako enplegua eta aberastasuna sortzen dutenak, alegia. Azken hori egiten dugu Saski Baskonian. Talde bat baino gehiago gara. Arabako, Euskadiko aisialdiko industriaren parte gara. Hirurehun bat laguni lana ematen diegu, lauhundik gora hornitzaileen artean mugimendu ekonomikoa sorrarazten dugu eta 24 milioi euroko aurrekontua dugu urtero; baliabide pribatuak sortzen ditugu horrekin. Gainera, gazteen artean giza baloreak sustatzen dituen fundazio bat dugu. Horrez gain, herri nortasuna lantzen dugu kirolaren inguruan (milioi erditik gora lagun joaten dira urtean ikuskizunak bertatik bertara ikustera) eta kirol instalazio publikoak geure diruarekin mantentzen ditugu. Ekarpene publikoa nabarmen gutxitu da azken urteetan. Hala ere, Saski Baskoniak

jasotakoa gizarteari itzultzen dio. Egitura honek sortzen dituen zergak konpromiso publikoarekin parekatzen dira.

Zer beste aukera dago goi mailako kirola finantzatzeko? Zaleei kobratu goi mailako kirolaz gozatu ahal izateko?

Klub honek urteak daramatza diru sarrerak lortzeko bide desberdinak erabiltzen. Erakundeen laguntza garrantzitsua da, baina ez da bakarra. Zaleei ezin zaie gehiago eskatu. Gutxiago ordainduta jende gehiago etortzea lortu behar dugu klubok, eta hala, negozio kopuruari eutsi behar diogu. Egitura profesional bat sortzeak baldintzatuko ditu finantzazio aukerak. Dirua lortzeko aukerak garatzeko bideak eskaini beharko lituzke egitura profesional horrek, eta babesle eskaera berriak ahalik eta gehien garatu beharko lituzke: harreman publikoak, *hospitality* eta aktibazioa. Ez dugu gastatu behar lortzeko gai garena baino gehiago, eta horregatik, ordaindu ditzakegun jokalariek kontratatutako ditugu.

Krisiak eragin handia izan du emakumezkoen kirolean. Talde batzuk desagertu egin dira. Zer egin daiteke emakumezkoen kirolari eusteko?

Emakumezkoen kirolak, edo oinarriko kirolak, antzeko arazoak dituzte. Guk kudeatzen dugun 5+11 Fundazioa giza baloreak sustatzeko eta kirola txikitatik egin dadin lanean ari da. Guretzat lehen-tasunezkoa da eta seihun milioi euro baino gehiago inbertitzen ditugu horretan. Eskoletan eta unibertsitatean ez lirateke gutxitu beharko kirol heziketaren eskola orduak. Ezinbestekoa da urteetan egingo ditugun kirol ohiturak sustatzea, gizartearen esparru guztietan. Kirol ikuskizun profesionalari dagokionez, entzuleak nahiz babesleak (eta telebista) erakartzeko gai diren haiek bakarrik irauhan ahal izango dute. Konturatzen gara Gasteiz bezalako hiri txiki batean ezin dugula kirol profesionala eduki modalitate guztietan. Merkatuak –entzuleek eta enpresek– ez du horrenbesterako ematen. ■

Ariketak82

ADMINISTRAZIOA
EUSKARAZ

I. Aukeratu esaldi egokia Euskaltzaindiaren *Hiztegi Batua* kontuan hartuz:

1. a) Urte **gutti** batzuk besterik ez dira igaro egitasmoari ekin genionetik, eta oraindik ezin dugu ondorio sendorik atera.
b) Urte **gutxi** batzuk besterik ez dira igaro egitasmoari ekin genionetik, eta oraindik ezin dugu ondorio sendorik atera.
2. a) **Guzur** lotsagabeak onartu dira prozesuan, eta, horregatik, herritarren parte hartzea pentsaezina da.
b) **Gezur** lotsagabeak onartu dira prozesuan, eta, horregatik, herritarren parte hartzea pentsaezina da.
3. a) **Aitzur, aihotz** eta sasi-garbitzeko makinekin xahutu behar izan zuten ba-soa, galdutako mendizaleak erreskatatu arte.
b) **Haitzur, haihotz** eta sasi-garbitzeko makinekin xahutu behar izan zuten ba-soa, galdutako mendizaleak erreskatatu arte.
4. a) Enpresa horretan 400 bat langile gelditu ziren lan itun barik; **harez gero**, sindikatuak gogor salatu dute egoera, baina alferrik dabiltzala uste dute.
b) Enpresa horretan 400 bat langile gelditu ziren lan itun barik; **harrezkero** sindikatuak gogor salatu dute egoera, baina alferrik dabiltzala uste dute.
5. a) Zientzietako mintegian ondorioztatu dutenez, fosil, meteorito, **harribitxi** eta mineralen erakusketak ikustea izan da ikasleen artean hoberen baloratu den ekintza.
b) Zientzietako mintegian ondorioztatu dutenez, fosil, meteorito, **harbitxi** eta mineralen erakusketak ikustea izan da ikasleen artean hoberen baloratu den ekintza.
6. a) Idazle batzuek **harridura-marka** ugari jartzen dituzte testuetan; beste batzuek, ordea, ia bat ere ez.
b) Idazle batzuek **harridura-ikur** ugari jartzen dituzte testuetan; beste batzuek, ordea, ia bat ere ez.
7. a) **Harrukaldika** hiltzea zigor arrunta izaten zen hainbat herritan, sinestezina dirudien arren.
b) **Harri-ukaldika** hiltzea zigor arrunta izaten zen hainbat herritan, sinestezina dirudien arren.
8. a) Batzuek erretzeari uzten diote **hasgabe** gelditzeak sorrarazten duen bizi-larritasunak bultzatuta.
b) Batzuek erretzeari uzten diote **hats-gabe** gelditzeak sorrarazten duen bizi-larritasunak bultzatuta.
9. a) **Hastapen** gogorrek gogora ekarri eta emandako aurrerapausoak nabarmendu zituen hizlariak.
b) **Hatsapen** gogorrek gogora ekarri eta emandako aurrerapausoak nabarmendu zituen hizlariak.
10. a) Orain gutxi arte ukipen-pantailek pultsazio bakar bat detekta zezaketen. Azken finean, sagu batekin klik egin beharrean, zuzenean **hatzamarrarekin** klik egitea eskaintzen zuten.
b) Orain gutxi arte ukipen-pantailek pultsazio bakar bat detekta zezaketen. Azken finean, sagu batekin klik egin beharrean, zuzenean **atzamarrarekin** klik egitea eskaintzen zuten.

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

2. Lehenengo zutabeko aditzaren sinonimoa topatu bigarren zutabeen, eta definizioa hirugarren zutabeen:

xaxatu	arakatu	Zabalera handiagoa eman.
ekoiztu	barreiatu	Gutxi gorabehera bederen nabaritu.
pairatu	bihurtu	Egoera edo itxura batetik beste batera aldatu.
hedatu	produzitu	Zerbaitek, erabiltzearen ondorioz, berritan zituen nolakotasunak galdu.
antzeman	mugatu	Eman, sortu, egin, bereziki ekonomia jardueraren bitartez edo horren ikuspegitik.
zedarritu	konturatu	Ezkutaturik egon daitekeen zerbaiten bila, norbait edo zerbait sakon aztertu.
hauteman	zirikatu	Lehenago ulertu ez den edo ikusi ez den gauza batez jabetu.
miatu	hondatu	Mugen barruan atxiki, muga bidez murriztu.
bilakatu	igarri	Norbait zerbait egitera bultzatu.
higatu	jasan	Ezbeharra, kaltea edo gogokoa ez dena amore eman gabe edo etsi gabe eraman.

3. Gramatika ataleko artikuluan proposatutakoaren ildotik, identifikatu eta moldatu esaldi desegokiak

- Hitzaldiaren amaieran, hurrengo galdera egin zien: “Bazkari batean, taldean ala bakarka, nola jokatu?”.
- Tokiko Gobernu Batzarrak 2013ko martxoaren 8an egin zuen bileran, honako erabakia hartu zuen, besteak beste: onartzea Eulateko higikor eta higiezinaren kultur ondarea berritzeko diru-laguntzak.
- Merkaturatu nahi den produktua Europar Batasuneko kide diren herrialderen batekoa bada, honakoa adierazi behar da: fabrikatzailearen edo banatzailearen izena, helbidea eta herrialdea.
- Galdera hau heldu zaigu Twitter bidez: “Zergatik kentzen dituzue marrazki bizidunetako hasierako eta amaierako abestiak?”.
- Aginduaren 44. orrialdean, hau dioenean, «Epaimahaiak aukeratuko duen galdera-zerrendari idatzizko erantzuna ematea», honakoa esan behar du: «Epaimahaiak aukeratuko duen galdera-zerrendari eta gaitasun-test bati idatzizko erantzuna ematea».
- Hurrengo gai hau landuko dugu aldizkariaren hurrengo zenbakian: bizikleta XXI. mendean.
- Maddalen Iriartek hurrengo esan zuen esker onez: «Beste hedabide batzuek lortu dute normaltasuna; Euskadi Irratia, adibidez, irrati normal bat da. Telebistan hor dugu erronka».
- Erakundearen egoitza soziala honakoa da: Benediktarra 27, Donamaria 31750. Eta hurrengo, bere IFK zenbakia: Q0273002N.

9. Planeta kopuruaren auzia argi dugula, hurrengo galdera hauxe izan daiteke: zein da handiena eta zein txikiena?
10. Dena den, kontua honakoa da: ideologia humanista neoliberal hau bizitza politikoan ideologia hegemoniko bihurtu da.

4. Lotu hitz bakoitza bere sinonimoarekin eta osatu gero esaldiak lehenengo zutabeko hitzekin:

andana	baliotu
alor	tranpa
berariaz	debekurik gabea
etekin	langai
lanabes	arlo
balioztatu	propio
arestian	sendo
irmo	pila
zilegi	irabazi
trikimailu	lehentxeago

1. Elkarlana areagotu egin behar dugu baliabideei _____ handiagoak ateratzeko.
2. Kontratazioetan hizkuntza irizpideak ezartzea _____ den ala ez eztabaidatuko dute gaur Legebiltzarrean.
3. Gaurko inauguraziorako ekitaldi _____ antolatu dituzte, eta elkarteko kideez gain, jende asko dago gonbidatuta.
4. Zuzenbide zibilaren inguruko datu-basea sareratu du Zuzenbidearen Euskal Akademiak. _____ berri honekin legelarien lana erraztuko da.
5. Urtetan aurkako epaiak eta xedapen politikoak pilatu dituen arren, _____ ak erabilia ustiatze lanekin aurrera jarraitzea lortu du.
6. Gobernuaren aldetik idatzizko konpromiso _____ eta argia lortu ezean, ezin izango dugu proiektua babestu.
7. IVAPek antolatu dituen hitzaldietan _____ ezberdinetako pertsona ezagunek parte hartuko dute.
8. Lanbide Heziketarako eta arlo teknologiko eta profesionalerako _____ sortu dute Laneki hiztegia.
9. Gipuzkoako Foru Aldundiaren webgunean modu errazean _____ ditzakegu gure ziurtagiriak.
10. _____ aipatu dugun legeak ñabardura batzuk sartu zituen puntu honetan.

Soluzioak82

- I. 1. b   2. b   3. a   4. b   5. a
6. a   7. b   8. b   9. a   10. b

2.

xaxatu	zirikatu	Norbait zerbait egitera bultzatu.
ekoiztu	produzitu	Eman, sortu, egin, bereziki ekonomia jardueraren bitartez edo horren ikuspegitik.
pairatu	jasan	Ezbeharra, kaltea edo gogokoa ez dena amore eman gabe edo etsi gabe eraman.
hedatu	barreiatu	Zabalera handiagoa eman.
antzeman	igarri	Gutxi gorabehera bederen nabaritu.
zedarritu	mugatu	Mugen barruan atxiki, muga bidez murriztu.
hauteman	konturatu	Lehenago ulertu ez den edo ikusi ez den gauza batez jabetu.
miatu	arakatu	Ezkutaturik egon daitekeen zerbaiten bila, norbait edo zerbait sakon aztertu.
bilakatu	bihurtu	Egoera edo itxura batetik beste batera aldatu.
higatu	hondatu	Zerbaitek, erabiltzearen ondorioz, berritan zituen nolakotasunak galdu.

- 3.
- Hitzaldiaren amaieran, (**honako**) **galdera hau** egin zien: “Bazkari batean, taldean ala bakarka, nola jokatu?”.
  - Tokiko Gobernu Batzarrak 2013ko martxoaren 8an egin zuen bileran, (**honako**) **erabaki hau** hartu zuen, besteak beste: onartzea Eulateko higikor eta higiezin kultur ondarea berri-izteko diru-laguntzak.
  - Merkaturatu nahi den produktua Europar Batasuneko kide diren herrialderen batekoa bada, (**honako**) **hau** adierazi behar da: fabrikatzailearen edo banatzailearen izena, helbidea eta herrialdea.
  - Zuzena.
  - Agindua 44. orrialdean, hau dioenean, «Epaimahaiak aukeratuko duen galdera-zerrendari idatzizko erantzuna ematea», (**honako**) **hau** esan behar du: «Epaimahaiak aukeratuko duen galdera-zerrendari eta gaitasun-test bati idatzizko erantzuna ematea».
  - (**Honako**) **gai hau** landuko dugu aldizkariaren hurrengo zenbakian: bizikleta XXI. mendean.
  - Maddalen Iriartek (**honako**) **hau** esan zuen esker onez: «Beste hedabide batzuek lortu dute normaltasuna; Euskadi Irratia, adibidez, irati normal bat da. Telebistan hor dugu erronka».
  - Erakundearen egoitza soziala (**honako**) **hau** da: Benediktarrena 27, Donamaria 31750. Eta (**honako**) **hau**, bere IFK zenbakia: Q0273002N.
  - Zuzena.
  - Dena den, kontua (**honako**) **hau** da: ideologia humanista neoliberal hau bizitza politikoan ideologia hegemoniko bihurtu da.

- 4.
andana	pila	- Elkarlana areagotu egin behar dugu baliabideei etekin handiagoak ateratzeko. - Kontratazioetan hizkuntza irizpideak ezartzea zilegi den ala ez eztabaidatuko dute gaur Legebiltzarrean. - Gaurko inauguraziorako ekitaldi andana antolatu dituzte, eta elkarteko kideez gain, jende asko dago gonbidatuta. - Zuzenbide zibilaren inguruko datu-basea sareratu du Zuzenbidearen Euskal Akademiak. Lanabes berri honekin legelarien lana erraztuko da.
alor	arlo	
berariaz	propio	
etekin	irabazi	
lanabes	langai	
balioztatu	baliotu	
arestian	lehentxeago	
irmo	sendo	
zilegi	debekurik gabea	
trikimailu	tranpa	
- Urtetan aurkako epaiak eta xedapen politikoak pilatu dituen arren, **trikimailuak** erabilia usiatze lanekin aurrera jarraitzea lortu du.
  - Gobernuaren aldetik idatzizko konpromiso **irmo** eta argia lortu ezean, ezin izango dugu proiektua babestu.
  - IVAPek antolatu dituen hitzaldietan **alor** ezberdinetako pertsona ezagunek parte hartuko dute.
  - Lanbide Heziketarako eta arlo teknologiko eta profesionalerako **berariaz** sortu dute Laneki hiztegia.
  - Gipuzkoako Foru Aldundiaren webgunean modu errazean **balioztatu** ditzakegu gure ziurtagiriak.
  - Arestian** aipatu dugun legeak ñabardura batzuk sartu zituen puntu honetan.

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Bi ahizpa

MIKEL TABERNA IRAZOKI

IDAZLEA

Mostradore gibelean, Doloresek antiojo ttikien gainetik begiratu dio mutiko koxkorrari, “Ez dakizu zer olio klase ibiltzen duen amak?”, haurrak ezetz buruarekin, “Ba, zuk ez badakizu...”. Jendearen hutseginak harrapatzea gustatzen saltzaileari; horretan hartzen du poz pizar bat, bertzela ia beti sufritzen ari dela iduri duen emakumeak.

Apalategiaren ondoan, Urtsula akrobazia arriskutsua egiten ari da zurezko eskailera koloka baten gainean. Oinetako kaxa bat toki zailetik hartu nahi luke. Andre bulartsu batek besoak zabalik ditu azpian, sare izateko prest, “Aiaiai! Kasu eman ezan, erori gabe”.

Herritarrek Fernandaren Etxea erraten diote, baina hornitzaileen fakturretan aspaldi ez da Fernanda Elizegiren izena ageri; haren partez, Hermanas Errandonea paratzen dute, bi ahizpentzat gelditu baita saltokia. Inork ez luke erranen, baina ama beraren alabak dira Dolores eta Urtsula.

Ekilibristak oinak lurrean finkatu dituelarik, esku joka saritu du laguntzailerke kezkatuak, “Egunen batean hankaz goiti joanen zaigu hau”. Irrika lasaitu dira biak. Erosketa polita egin du gaur ere Maritxu jostunak, hari kasu egiten ari baitzaio orain bi ahizpa zaharretako xaharrena. Zerbitzari amultsuak paper mutur batean banan-banan paratu ditu gauza guzien prezioak. Erreparatzen hasi da, lapitzaren punta zenbaki bakoitzaren

gainean, “...zapatilak, azukrea, olioak, platanoak, txorizoa, kafea, zopa egiteko pasta...”. Bezeroari begiratu goxoa erakutsiz galdemodua egin dio, “Bertzerik?”. Erreteneko etxekoandreak esku bat pausatu du matelan, deus ahanzten ote zaion hobeki pentsatzeko.

Doloresek etxera bidali du Maripazen semea, han erran diezaioten jakin beharrekoa, eta, gero, zeharka begiratu dio beti tetel samarra iruditu zaion ahizpari; ez da fidatzen kontu potoloa ongi eginen ote duen. Bat-batean, katu eder bat garrasika sartu da denda erdira; saltzaile zaputzari begia eman eta kargu hartu dio, marra-miauka, sumatzen duelako hark ekarri diola orain erraietan sentitzen duen min sorgorra. Emakume zitalak ostikoa bota, baina aire motela inarrosi bertzerik ez du egin, *Begibeltx* erne baitzegoen eta zauli mugitu baita umatu berria egonagatik, “Utikan hemendik! Katu ergel hori!”. Animaliak futaka segituan kontesta; gero, alde egiteko tenorean, bertze ahizparen hanken artetik pasatu da, bere buztan iletsuarekin adiskidea balakatzeko aprobeztatuz. “Ai, gaixoa, umeak kendu dizkiate!”, bere baitan sagu-ehiztariaren konplizeak.

Gero, Kasinoko Ines etorri da zeribait galdetzera, ile kaobaren gainean hegaleko zabaleko sonbrero krema-kolorea. Donostiara joateko prestatu da; Rosariok taxian eramanen du, Seat 1500 berrian. Etorri da Tturkoeneko Xole, gona baten gainean bertzea; aniseta botila bat nahi

du, eta igual dio garestia izateak, “Badugu dirua iraulka! Biño apunta zazu libretan...”, irri ajarika ahoan falta dituen hortzak ageri. “Zubiko Bentan ere apuntatzeko erraten diozu hango nagusiari?”, Dolores zekenak. Etorri da Paskualita, irin eske. Etorri da Kokotsaren arreba; etorri da Etxandieneko alarguna...

Ilunabarrean, egunero bezala, herriko denda eta ostatu guziak ixten hasi dira Matiasen tronpeta aditzean: “Il silenzio”. Pareta-txori eskandalagarriak ere isildu dira teilatuen hegaletan. Doloresek bigarren goitira bidali du ahizpa, “Ekarran gasna zahar bat almazenetik. Badakin nolakoak gustatzen zaizkion don Jonasi, harrekin. Bilera digun elizan, adora-ziokoak...”.

Mantso eta poliki igan ditu Urtsulak eskaileraren mailak, tarte bakoitzaren buruan geldituz pixka bat atsedeteko. Gaur ere zenbat aldiz ez ote du egin dantza bera?

Biltegi nahasiko txoko batean, katua ikusi du. Mingainarekin bere tripa mindua milikatzen ari da. Kopeta ukitu dio, sukarririk ote duen. Bazter batera joan, eta maindire zahar bat altxatu du. Inork ez du oraindik aurkitu han gorderik duena: maleta bat arropaz ongi hornitua, bidaiari joan behar duen norbaitena, itxuraz, eta eskuko poltsa elegante bat. “Hortxe eramanen haut”, erran dio begira dituen begi beltzen jabeari. “Ze us-tekabean hartu behar duen sorgin horrek gero, elizatik bueltan!”. ■

IVAPek 30 urte

Etorkizuneko erronkei buruzko gogoeta

JON ARIZKUN
KAZETARIA

Hogeita hamar urte betetzen ditu aurten Herri Arduralaritzaren

Euskal Erakundeak, IVAPek. Honainoko bidea eginik, erakundeak etorkizunean izango dituen erronka bila abiatu da *Administrazioa Euskaraz* aldizkaria, urteotan lankide izan dituen hainbat kolaboratzailearen laguntzaz. Galdera bat bakarra jaso dute denek ere: “Etorkizunean zer bide har dezan, nondik nora ibil dadin, eskatuko zenioke IVAP erakundeari?”. Haien erantzunak eskaintzen dituke ondoko lerro hauetan.

Edorta Cobrerros Mendazona

Herri Arduralaritzazko
Euskal Aldizkariaren zuzendaria

I. IVAPek prestigio handia izan du, eta oraindik ere baduela uste dut, bai prestakuntzan, bai ikaskuntzan. Froga dira jardunaldiak, ikastaroak, argitalpenak eta gainerakoak. Hain da horrela, ezen gisako institutu eta erakundeen artean “puntakoa” dela entzun izan baitugu.

Nire ustez, bi arrazoi badira horretarako. Batetik, apustu politikoa egin da erakundeak pisu espezifikoak izan dezan. Bestetik, gaiak, hartzaileak, formatua, hizlariak... erabakitzerakoan asmatu izana dago. Horri dagokionez, nik uste IVAPi horixe eskatu behar diogula; alegia, inguruan gutxi-asko esplizituki formulatzen diren eskakizun berriei arreta jartzea, dagoeneko ezagutzen duguna ez errepikatzeke, eta errutinari ez erortzeko.

II. Bestalde, euskalduntzeari dagokionez, egin duen lana guztiz arrakastatsua gertatu da, baina zilegi bekit ohar “desegoki” bat egitea: lan horrek hainbeste baliabide –giza baliabideak, batik bat–, behar dituen arren, ez luke IVAP “irentsi” beharko. Eta ez bakarrik lan hori bere egiteko instituzionalaren *zati bat* besterik ez delako, baizik eta, zaindu beharrekoa duen bere buruaren kanpo-proiektzioaren zati handi bat galduko lukeelako. Izan ere, Jaurlaritzaren etxe barneko zerbitzutat har dezaten arriskua ere hor dago.

III. IVAP sortzeko legean “ikerketara, irakaskuntza, zabalpena” irakurtzen ahal dugu, baina kontuan hartu behar da garai hartan sortu berria zen autonomia-aparatuari buruz ari dela hori, eta, gaur egun, egoera bestelakoa dela, nahiz eta erakundea izateko premiarik ez den aldatu. Izan ere, ezinbestekoa da oraindik, euskal administrazio publikoen berrikun-

tza eta erronkei erantzuteko. Orain arteko bideari segitu behar dio, eta Argitalpen Zerbitzuaren bidez, lanik mamitsuenak eta berritzaileenak zabaltzen jardun. Zalantzarik gabe, zerbitzu horrek berealdiko lana bete du, “ohiko” argitaletxe batek nekez argitaratuko zituzkeen lanak argitaratu baititu: ikerlari gazte askorenak, besteak beste. Bestalde, baliteke erabiliko zenbait forma –sariak, bekak...– zaharkituta egotea.

IV. Herri Arduralaritzazko Euskal Aldizkariari dagokionez, huraxe ezagutzen baitut nik ongien, beldurrik gabe esan liteke, berak duela prestigio eta zabal-kunderik handiena “Madrilekoak ez diren” estatuko aldizkari espezializatuaren artean. Berrikitan, jauzi ikaragarria egin eta kanpoko Aholku Batzordea eratu du, aldizkari bidaltzen dituzten lanen kalitatea objektibotasunez erabakitzeko. Estatu mailan batzorde horrek du hedadura akademikorik handiena. Bestalde, iusadministratibistak eta iuskonstituzionalistak proportzio berean biltzen dituen batzorde bakarra da. Gainera, lortu berri du joan den 30 urte honetan argitaratu diren lan guztiak web espezifiko batean agertzea, IVAPenaren barruan. Arlo juridikoari emana dago, eta hortxe bereganatu du aitortza eta zabalpena. Gustatu ala ez, unibertsitate munduaren aitortza akademikoa jaso du, aldizkari “espezializatu” izatera gorde duelako. Eta alderdi hori funtsezkoa iruditzen zait. Uste dut sekulako akatsa egingo genukeela, orain arte irabazitako prestigioa pikutara botako lukeela aldizkari gutxi-asko dibulgatzailea egingo bagenu; *stricto sensu* zientzia-aldizkari izateari utziko bagenio, alegia. Izaera orokorreko aldizkari bat egin nahi izatekotan, bestelako bideak erabili beharko dira. Eta hori, askoz ere arinagoa eta errazagoa da gaur egun, Internetek eskaintzen dizkigun tresnak aintzat harturik.

Tere Irastortza

Idazle Eskola

Literatura eta Administrazioa hain uztartu ezin iruditu arren, nonbait, batera agertzea garrantzizkoa iruditzen zait. Zinez, administrazioak beharko zukeen arteari eta literaturari adi egoteko begiratoriki bat. Alde horretatik, garrantzi handikoa iruditzen zait sortzen ari den kultura baten lekukotasuna jasotzen duen *Administrazioa Euskaraz* gisako aldizkari bat. Gauza bera esango nuke, demagun, maketazioan beste espresio-mota batzuk ere erabiliko balira, esaterako. Zer esanik ez, gure ikasleentzako izugarriko leihoda; hain zuzen ere, berez literaturazale ez den jende askorengana iristeko bidea ere ematen duelako.

Baina uste dut, duen zabalkundea kontutan hartuta, ikasle bakoitzarentzat izan dezakeen proiektioaz harantzago, garrantzizkoa dela Euskal Administrazioak euskal kulturari egiten ari denari buruzko pertzepzio hobea ere izan dezakeelako; are eta gehiago, geure eskolatik pasatzen den ikasleria oso anitza den heinean.

Uste dut, azkenik, saiatu beharko lukeela euskal kulturari (euskarazkoan ari naiz, euskarazko zentzu literalenean, eta ez zentzu politikoa) aipagarriak izan daitezkeen liburu, film edo erakusketa batzuen berri zabalduz, berrikuntzari haustu ematen.

Carles Ramió

Kataluniako Administrazio Publikoko
Eskolaren zuzendari ohia

Nire iritziz, 30 urteko ibilbide oparoa izan duela aintzat harturik, IVAPek etorkizunean Estatuko *think tank* (edo *think tank house*, jargoian) garrantzizkoenak bat izan beharko luke berrikuntza instituzionalean, kudeaketa publikoan eta giza baliabideen kudeaketan, bai eta, oroz gain, hautaketan eta prestakuntzan ere. Horretarako, espezialista talde bat

behar du prestigiozko langile horien artean (orain baditu), eta unibertsitate eta administrazio publikoen kanpo-laguntza. Bestalde, euskal erakundeen testuinguruan (Eusko Jaurlaritza, foru diputazioak eta udalak), IVAPek erreferentzia eta lider eztaba daezina izan beharko luke, alde batetik, erakundeak eraberritzeko, eta bestetik, administrazioa berrantolatzeke planak diseinatzen eta era operatiboan definitzen.

Nire ustez, egiteko instituzional premiazkoenak honako hauek izango dira: gardentasuna, hiritarrek informazioa eskuratzeko erraztasuna, kontuak ematea, politika publikoen ebaluazio sistematikoa eta zuzendaritza publiko profesionala ezartzea. Eta antolakuntzari dagokionez, berriz, egitekoak izango dira: batetik, administrazioa sinpletzea; bestetik, e-Gobernuaren eraginkortasunari eta efizientziari errendimendurik handiena ateratzea (gaintitu gabeko ikasgaia, oraindik). IVAPek, buruzagitzak zientifiko eta teknikoaren bidez, lagundu egin behar die lider politikoei modernizatzerantzko migrazioa egiten, erakunde publikoen eta euskal gizarte zibilaren bizitasuna baliatuz.

Halaber, IVAPek ez du zalantzarik izan behar, eta, pribilegiozko talaia horretatik, kultur eraberritzea sustatu behar du, bai politika mailan (kolektibo horren trebakuntza hobetuz eta klientelismoa baztertzen lagunduz), bai administrazio mailan ere (zeharkako ikuspegia indartuz, non jardunbide guztiek bat egin behar duten, herritarren bizi-kalitatea hobetzeko).

Azkenik, helburu handinahiok lortzeko, euskal administrazio guztietako langile publikoek dituzten ezagutza zabalak baliatu behar ditu.

Ibone Bengoetxea

EUDELen (Euskadiko Udalen Elkarte) burua

EUDEL eta IVAP nor beraren estrategiak koordinatzen gabilta 2006. urtetik,

langileak eta tokiko euskal erakundeetako kargu publikoak trebatzen laguntzeko. Egunero eta tokiko kudeaketako esparru guztietan partekatzen da lana: arauak izandako aldaketak eguneratzea, berrikuntza, gardentasuna, kontrol ekonomiko-finantzarioa eta eskumen profesionalak indartzea.

Orain arte emandako pauso guztiek tokiko euskal administrazioaren profesionalizazioa eta aurrerapena ekarri dute; zerbitzu publikoen kalitate-estandarrak, gertutasuna eta eraginkortasuna hobetzen lagundu baitute.

Ezinbestekoa da, hemendik aurrera, luzarotik hona Euskadiko udaletan sortzen joan den aldaketa kulturalaren ereduak garatzea. IVAPi babesa ematen diogu etengabeko prestakuntzaren alde egin duen apustuan, tokiko erakundeen baitan ibilbide profesionalen bultzatzaile eta modernizazio-prozesuen eragile izateagatik.

Era berean, aukera berriak bilatu behar ditugu teknologiaren erabileran: lineako prestakuntzarako plataforma digitalak, partekatutako datu-baseak, zubi eta komunitate birtualak... Betiere, beste hainbat gai gako ahaztu gabe: baliabide eta aurretiazko ezagutza murriztagoak dituzten udaletan proiektu pilotuak abiarazteko laguntza, adibidez.

Hori da EUDELek IVAPekin batera datozen urteetan egin nahi duen ibilbidea: tokiko erakundeentzat planteatzen ari diren erronkei aurre egiteko lankidetzan ari diren udal talde profesionalagoak eratzea. Herritarrentzako arreta-eredua perfektionatu eta haien eskari berrietara egokitu behar dugu. Horretarako, orain arte bezala, funtsezkoena da Administrazioak arretarik onena ematea, ahalik eta hurbilenetik eman ere.

Zorionak IVAPi 30 urte hauengatik. Euskadiko udaletatik hurbil izaten jarrai dezan nahi dugu.

Joseba Erkizia

HABERen zuzendaria

Adinkide ez ezik, bidaide dira aspaldi honetan IVAP eta HABE herri-langileen euskara-gaitasuna hobetzeko eta zabaltzeko lanetan. Nahi nuke, aurrera begira ere, elkarlan horretan sakontzeko ahaleginean asmatzea: ikas-prozesuak, etengabe hobetzeko egiaztatze-sistemak, eta abar; azken batean, bi erakundeok eginkizun dugun zerbitzua –prestakuntza eta euskara– gero eta kalitate hobez eskaintzeko. Seguru nago asmatuko dugula. Urte askoan!

Andres Urrutia

Euskaltzainburua

Hiru ardatz nagusi zehaztera ausartuko naiz, 30 urteko ibilbidea dela eta, IVAP zoriondu ondoren.

Lehenik, beldurrik gabe, euskararen normalizazioa eta normatibazioa eremu juridiko-administratiboan bultzatzea, gizaritean lanean ari diren hainbat eragileekin batera. Nik uste dut, IVAPek hurbiltasun batetik jakin beharko lukeela hori egiten eta euskalgintzaren mundua zabal hartzen, txokokerietan sartu gabe. Bakoitzari berea zor zaio, baina herri erakunde den neurrian, herritarra izaten ere jakin beharko luke.

Bigarrenik, garai latz hauetan, euskara eta euskara bidezko irakaskuntza arlo juridiko-administratiboan bultzatzen jakin beharko luke, nahiz irakasleen trebakuntzan, nahiz testu juridiko-administratiboan bultzaketan (testu horiek idatzizko zein ahozkoak izan), euskararentzat lortzeko esparru juridiko-administratiboan adierazgarritasuna eta erabilera sendoa zein kalitate handikoa, hizkuntzaren zein erabiltzaileen aldetik.

Hirugarrenik, eskatuko nioke Euskal Herri osoan jokatzeko, bere eskarmentua zabaltzeko, apaltasun osoz baina irmo, eta euskararen ofizialtasunak izan ditzakeen on-gaitzak egoki azalduz eta konponbi-

dea emanaz. Lan hori, bistan dago, adostasunaren bidez egin behar da, eta, horretarako, tresna egokiak izan daitezke halako hitzarmenak, sinatzaileen nortasuna eta ezaugarriak gordetzen dituztenak.

Agustin Elizegi

EJIE (Eusko Jaurlaritzaren Informatika Elkarte)

Bere bidean hasi zenetik, IVAPek teknologi arloan berrikuntza egitea eskatu dio EJI Eri. Helburua ezinago garbia da: erabiltzaileei zerbitzu ematea erraztea, beren lana eraginkortasun handinez buru dezaten.

Eta uste dut horixe dela etorkizunean jarraitu beharreko eredu ere. Helburu argiak zehaztu eta informazio-sistemarik onenak exijitzea, ikasleek errendimendurik onenak lor ditzaten lineako prestakuntza-plataformetan; edota sistema eraginkor eta seguruetan aitzinatzea, herritarrek hautatze prozesu zuzen, azkar eta gardenetan parte hartzeko modua ukan dezaten; edota gizartearentzako komunikazio integraleko atariak ezarri, ikerketak laguntzeko, aldizkariak zabaltzeko, hizkuntz zerbitzuak eskaintzeko...

Bestalde, funtsezkoa da funtzionarioen prestakuntzan eta antolakuntzan sakontzea, zerbitzu publikoak eta giza taldeak egoki kudeatzeari dagokionean, teknologia berrien laguntza baliatuz.

Honenbestez, erronka ere jo nahiko nuke: IVAPen eta gainerako Euskal Administrazio guztien koordinazioa lortzea, langile publikoengan zalantzarik gabeko sinergiak bultzatzeko. Azken finean, euskal gizarteari onura zuzena ekarriko liokete.

Izaskun Landaida

Emakunde

Berdintasun arloan dituen erronkei begira jarritz gero, Emakunden uste dugu IVAPek jarraitu behar duela sakontzen Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 4/2005 Legeak, eta Eusko Jaurlaritzak onartuak dituen Berdintasunerako plan ezberdinek agintzen dituzten helburuak lortzeko bidean. Honela laburtuko genituzke: Administrazio Orokorreko emakumeen eta gizonen berdintasunerako Zehar Plana garatzen sakontzea, prestakuntza jardunbide guztiei genero ikuspegia eranstea eta berdintasunezko edukiak eranstea lan publikorako sarrera- eta sustapen-prozesuei.

IVAP ERAKUNDEAREN BIHOTZETIK

IVAPEK 30 URTE BETETZEN DITUEN garai hau oroitzapenak ekartzeko denbora da, urtemugetan gertatu ohi den legez. Hortaz, gogora datozkit ni baino lehenagoko zuzendariak: Javier, Elisabete, Patxi, Peru, Josu, Jon eta Encar. Gogora ere, gurekin egondako lankideak eta kolaboratzaileak. Buruan ditut igarotako une latzak eta une goxoak, eta erakunde izandako aldaketak.

Momentu horiek guztiek utzi dute beren aztarna nigan, eta nire bizitzaren zati ere badirela esango nuke. Guztiarekin ere, nik, bereziki, etorkizunaz hitz egin nahi dut, eta lerro hauek abagunetzat hartu nahi ditut horretarako. Zeren etorkizuna orainalditik eraikitzea egokitu baitzait/zaigu niri eta erakunde osoari. Egia esanik, sasoiak ez dira samurrak; krisiak guztiok jo gaitu, IVAP ere bai. Bada, une gogor hauetan azalarazten da erakunde benetako aurpegia, eta gurea pertsona zaildu eta gogotsuz osatua dago.

Ez dut zalantzarik denon artean gai izango garela ditugun erronkei aurre egiteko, baita etorkizun daudenei ere. Eta datozkigunak ez dira samurrak, ez horixe! Ikusi bestela zer-nolako erronkak jaso dituen IVAPek bere Plan Estrategikoan (2013-2016): bezeroari begira jardutea, produktu eta zerbitzu berritzaileak eta kalitatezkoak garatzea; antolaketa malgua izatea eta kudeaketa bikainaren sistematika sendotzea; gaitasun handiko pertsonen taldea osatzea eta, azkenik, interes-taldeen aurrean duen erreferentziak irudia sendotzea. Asmoak asmo eta desafioak desafio, nik baikor ikusten dut gure erakundearen oraina, baita geroa ere, erro sendoak eta lurtean ondo finkatuak baititu.

Zinez aitortu behar dut: eskifaia honekin itsasontziaren lema gidatzea ez da lantegi zaila; areago, nirekin zuzendaritza taldean ditudan kideen laguntza ezin baliotsuagoa izanik. Hori da suertatu zaidan egitekoa, eta horretan jardungo dut hurrengo urteotan. Ea asmatzen dudana, jakinda guretzat benetan balio duena eguneroko lana dela. Horretan gabiltza, eta horretan ibiliko gara aurrerantzean ere!

Bukatzeko, nire esker ona agertu nahi diet egungo IVAP posible egin eta egiten duten guztiei; horien lanik gabe ezinezkoa zatekeen erakundea egun dagoen tokian egotea.

MAITE IRURETAGOiena
IVAPEKO ZUZENDARIA

Joan Xirau Serra

Prozesuak eta Administrazio
Elektronikoaren Bulegoa. Kataluniako
Generalitatea

Dirudienez, administrazio publikoetako prestakuntza- eta jakintza-zentro guztien zoria da beren rola etengabe berraztertzea; hau da, beren jardunbide, norabide estrategiko, eta zerbitzatzen duten administrazioaren antolakunde edota ente instituzional izaerari buruzko gogoeta egitea. Ziur aski, eskakizun maila horrek badu bere funtsa, eta, epe luzean, antolakunde-kulturari –eta, ondorioz, lan egiteko eta erabakiak hartzeko moduetan– duen eragin handiari zor zaio. “Lerrotzekak” dakartzan akatsak larriak izan daitezkeelako pertzepzioa ere hor dago.

Nire ustez, administrazio publikoaren prestakuntza zentro baten etorkizuneko agendan, badira bi gai, besteak beste, gogoan hartu behar direnak: batetik, zuzendaritza publikoaren profesionalizatzea bultzatzea; bestetik, institutuiei beraiei dagokienez, beren autodefinizioa, jakintza-plataforma diren heinean. Zuzendaritza publikoaren profesionalizatzeaz ari naizela, kudeaketa publiko hobetzerakoan elementu horrek duen garrantziaz kontzientzia hartzen laguntzea/sustatzea esan nahi dut; eta, era berean, zuzendaritza publiko profesionala abiarazteko beharrezko diren erakundeak –hala ikuspegi normatibotik nola antolatzailetik– sortzeko sostengua ematea.

Proposatzen dudan bigarren gaia prestakuntza-zentroen ikuspuntuari dagokio, batik bat. Nire ustez, zentrook, ezarian-ezarian, urrundu egin behar dute prestakuntza klasikoko jardueratik, nahiz eta hori ere egin beharko den, baina, etorkizunean, zentroen “negozio” nagusia izateari utzita. Nire iritziz, etorkizunean, prestakuntza-institutuak berrikuntzaren eta talentuaren kudeaketari lotutako nodulu edo jakintza-plataforma izango dira, soluzio teknologikoen erabileraz zorroztza bermatuko dutenak.

Malentxo Arruabarrena

Polizia eta Larrialdietako
Euskal Akademia

Polizia eta Larrialdietako Euskal Akademiaren eta IVAPen arteko lankidetzari beti estua izan dela –eta oso estua delakontuan izanik, badago hitz egin beharrekiko konturik, eta uste dugu momentu aproposa izan daitekeela egin behar horiei irtenbideren bat eman ahal izateko. Kontuan hartu beharrezkoak bi ditugu: lehena, proba psikoteknikoak diseinatzea eta proba horiek euskaraz egitea; gai honi bi erakundeek eta EHUK ere aurre egin ahal izango liokete. Bigarrena, gure irakasleak trebatzeko eskaintza erakargarri bat diseinatzeko gai izatea.

Iñigo Lamarka

Arartekoa

Lehenik eta behin, zorionak eman nahi dizkiot IVAPi 30. urteurrenagatik. Zorionak eman nahi dizkiot, halaber, *Administrazioa Euskaraz* aldizkariari. Beharrezkoa bezain bikaina da egiten duzuen lana.

Nire erantzunak oinarri ditu administrazioarekin ditugun harremanetan gertatzen diren gorabeherak, herritarrek gurea ekartzen dizkiguten kezak eta IVAP erakundearekin dugun harreman estua. Administrazio publikoek egun duten erroka garrantzitsuenetarikoa gardentasun edo transparentziarekin dago lotuta. Behin eta berriro Arartekoak esan ohi duenez, ez da nahikoa Administrazio publikoek legea betetzea, lege urraketarik edo irregulartasunik ez egitea. Administrazio onaren printzipioa bete behar dutelakoan gaude; alegia, herritarren eskari edo proposamenei beti eman behar dietela erantzuna, erantzunak azkarra izan behar duela, behar bezala argudiatua eta herritarrak uler dezakeen hizkuntza erabiliz, behar denean atentzio pertsonalizatua eman behar zaiola herritarrari, tratua ona eta gertukoa jaso behar duela hark... Besteak beste, aipatutako elementuek osatzen dute administrazio onaren

printzipioa. Printzipio hori Europar Batasunaren erabakien ondorioz eskubide bilakatzen ari den honetan, harekin lotura zuzena duen eskaera zaharberritu bat mahaigaineratu da: lehen aipatu dugun gardentasuna, zeina herritarrek informazioa jasotzeko duten eskubidearekin baitago erabat uztartuta. Administrazio publikoek laguntza bikaina beharko dute aipatu dugun guztia gauzatzeko: prestakuntza, irizpide argiak eta baliabideak. Badu, beraz, IVAPek erroka eta lan galanta zeregin horretan.

Hori ez ezik, uste dut IVAPek baduela beste erroka garrantzitsu bat ere datozen urteetarako: euskara administrazio publikoetan benetako lan hizkuntza izan dadin laguntzea. Datuak hor daude: enplegatu publikoek jakin badakite euskaraz mintzatzen eta idazten; izugarrizko lana egin da horretarako, baina euskara ez da ia erabiltzen lan hizkuntza gisa. Helburu hori erdietsi dezagun, enplegatu publikoei laguntza nahikoa eman behar zaie; eta horretarako, prestakuntza, motibazioa, baliabideak eta segurtasuna eskaini.

Sylvia Alonso Codina

Kataluniako Administrazio Publikoaren Eskola

Nire iritziz apalean, eta Kataluniako Administrazio Publikoaren Eskolako partaide naizen aldetik, duela urte batzuetatik hona daraman kalitate-lerrotik jarraitu behar du IVAPek. Zalantzarik gabe, EFQMren [European Foundation for Quality Management] aterkia emaitza onak ematen ari da, edo, behintzat, horixe erakusten digute adierazleek.

Prestakuntzari dagokionez, iaz, Escola d'Administració Pública de Catalunya, administrazio publikoei zuzenduriko IV. Prestakuntzaren Ebaluazioko Jardunaldian aurkeztu zuten Know-Inn proiektua adibide egokia dela iruditzen zait, prestakuntzak lanpostuen emaitzen hobekuntzan laguntzen duela erakusten baitu. Jarraitu beharrezko bidea iruditzen zait, garrantzizkoa oso, eta sakondu beharrezkoa. ■

Oihanean ez da isiltasunik sekula

IDOIA GEREÑU

IDAZLE-ESKOLAKO IKASLEA

Oihanean ez da isiltasunik sekula. Gaur ere ez. Oxigeno partikulak baino gehiago zenbatu daitezke ortzitik eroritako txioak. Ipuinetatik eratorritakoak. Ikusezinak diren hego koloredunen gorputzetatik irtendakoak. Hamaika espezetakoak. Abeslari onenen pareko musikak intonatu ohi dituzte gehientsuenek. Kantari eskasak eta negargariak ere badiren arren tarteka. Baina norgehiagoka dabilza guztiak ezta urratu beharrean txorrotxioka, nork hobeto egin, nork ozenago. Ez da kasik hegazti lotsatirik atzematen. Kabi erztzetan ezkutaketetan jolasean ariko dira akaso. Marmarrean hodei gandutsuetan. Arrantzarren beldurrez. Oihanean ez baita sekula isiltasunik. Gaur ere ez.

Hegaztiak euren bidaiei ekiten diete begiak zabaldu orduko. Tantai gainetan, hegoak indartsu astinduz. Lauso batzuetan, jaio berriak direnean. Edota ia arnasarik hartu ere egin gabe, azkar eta bihurri, gaztaroen. Eta muxuak bidaltzen dizkiete elkari, maitemintzean. Madarikazioak, orro uneetan. Diosalak, lagun artean. Eta pausatu egiten dira. Pausatu, zuhaitz adar nerabeei azalak laztanduz noizean noiz. Edota, urteak zenbatzea lan zaila gertatu ohi zaien enbor lodikoteetan atseden hartuz. Pausatu egiten dira, palmondorik altuenen adaburuetan. Sasi marduletako arantza ñimiñoen sorbaldetan. Jolas modura kulunkatzen diren lianetan. Eta pausatu egiten dira hegaztiak, tarteka. Banaka

edo taldean. Baina ez da sekula isiltasunik oihanean. Ezta gaur ere.

Hostoei pasatzen diete isiltasuna etetearen testigua txoritxoek. Haizearen eraginez dantzan jartzen diren berealdiko hostoei zein koskorrei. Eta txistuka hasten da oihana goizean goizetik. Eguerdi parteko itzal gogokoenetan. Bero ondoko ilunabar geldoetan. Txistuka dirau oihanak bai eguzki-begietan, bai euri-jasetan. Txistuka, kontaezinak diren kimuetatik hazten diren berde koloreko orrien zanbututan. Enbor arteko pareta ikusezinetan. Lore basatien titi puntetan, nola lurzorutik ihes egin nahian borrokan dabil-tzan sustraletan. Txistuka dirau oihanak belardi basatietan. Lorratz ezezagunetan. Lokatz mamitsuetan. Putzu zein zingira urratuetan. Txistuka dirau oihanak haizearen eraginez. Ipar-mendebaldeko hatsaldiengatik. Hego-ekialdeko ufaden kausaz. Oihanean ez baita isiltasunik sekula. Gaur ere ez.

Txistuka dirau oihanak ordurik gabeko bizipenetan. Ahots hezeetan. Tanta gezetan. Nahiz eta urrun den itsasoa. Urrun diren metrokun olatu bitsatuak. Urak sorturiko artelanak. Alabaina, begiak itxiz gero, entzun daitezke zurrumbilo kresaltsuak, olatuen hondar gaineko desagertze misterioitsuak. Entzun daitezke ur zabalaren oihartzunak oihaneko txistu artean. Begiak itxiz gero. Marmario boladetan. Zurrumurruka berritsuki. Uhin borobilek garraiatuko balituzte bezala... Oihanean ez baita sekula isiltasunik. Eta gaur, orain, ere ez.

Hauts lohituak zeharkatuz, pasieran ibili ohi dira neurrigabeko luzera duten narrastru higuingarriak, arrastaka. Eta isil-

tasuna apurtzen dute oihanean zeinahi garaitan. Mingain luzeak dardaran jartzen dituzte, zokorik ezezagunenak fin-tasunez zapaldu bitartean. Noizbehinka, zomorro galduren batekin egiten dute estropu. Eta bakardadean, eguzkitan zurrungan lokartzen dira, euren zintzarrei sosegu emanaz. Isiltasunak maiz egiten du tupust oskoldun bareen geldotasunarekin oihanean. Maiz, armiarmen, inurrien, ehunzangoen edota matxinsalto saltokarien ibilaldiekin. Bat egiten du lurrazpiko sator muturluze zein zizare eraztundun likatsuekin. Euli malapartatuekin. Lirainki kilimak egiten dituzten pinpilinpauxekin... Isiltasunak urrunera sumatzen ditu tximu buztan arinen jauzi hirukoitzak eta izua barneratzen diguten ugaztun hagin luzeen aharrasuiak. Hala, bizidunen intziri eta zotinak zenbatu ezin gertatzen dira. Oihana bizi-bizirik sentitzen da. Oihanean ez baita sekula isiltasunik. Eta, noski, gaur ere ez.

Gaua da oihanean. Lokartu dira izaki gehientsuenak iluntasunarekin. Baina esna da zaindaria, adarrean itsatsita. Begiak adi eta gorputza tente. Lepoa ezker eskuin astiroki mugitzen duela. Eta lo kantarik gozoena abesten dio izadiari gauero, uluka, ilargi zuriaren argipean. Ingurumariko saguzarren babesean. Eltxo madarikatuen akidurapean. Bozgorailuak jaten dituzten igelen artean eta kilker sopranoen erritmora. Hontzak, lo kantarik gozoena abesten dio izadiari, haizeak zizipazan isiltasuna orraztu bitartean.

Oihanean ez da isiltasunik sekula. Ez da isilaldirik. Gaur ere ez.

Oihana, hiritik at, berean bizi da. Berean bizi da isil-isilik. ■

Euskararentzako babesa zabaldu beharraz

IÑAKI MARTINEZ DE LUNA
SOZIOLOGOA

Euskarak duen *Framing Berri* baten premia asetzeko proposamenaren¹ asmoa da euskararen aldeko planteamenduari oinarri diskurtsibo zabalago bat eskaintzea, horren laguntzaz giza talde berriak hizkuntza hori suspertzeraz bil daitezzen.

Hizkuntza normalizatua erabiltzen dena da, baina euskararen egoera aztertu duten azken ikerlanek erakutsi digutena ez dator guztiz bat xede horrekin. Ezagutza hedatu bada –EAEn, batez ere–, erabile-ra ez da neurri berean hazi, ezta hurrik eman ere. Hortaz, aurrerapausoak eman izanagatik, euskara normaltzea lekutan dugu oraindik, eta, gainera, ahalegin horretan tratatuta omen gaude.

Balantze gazi-gozo hori kezagarria bezain ulergarria da, aldi berean. Izan ere, esku-hartze plan bat –edozein plan– diseinatzerakoan, ameskeria litzateke lehenbiziko ahaleginean bete-betean asmatuko dugula pentsatzea. Planifikatutakoari segida logiko bat aplikatu behar zaio beti: emaitzak balioztatu, diagnostiko horretaz hausnartu, zer-nola hobetzea pentsatu, eta, azkenik, neurri berriak indarrean jarri. Eskema hori izan da, hain zuzen ere, *Framing Berriaren* proposamena egitera bultzatu gaituena.

Lan honen muina zedarritzeko baliatu izan dugun hurbilpena komunikazio-teoriarena da², besteak beste *framing* terminoa: “Framing: errealitatearen hautesmata eta irudikapena gidatzen dituzten egitura kognitiboak” (Goffman, 1974). Ikuspegi horretatik sistematikoki miatu dira euskal iritzi publikoak euskararen inguruan (izan) dituen ideia gakoak, arestian esandako egoera galgatuaren zergatia ulertzeko asmoz.

Euskararen inguruko gizarte iritziak aintzat hartuz, honako hau da azken hamarkadetan izandako bilakaeraz osatu den kontakizun edo errelatoaren laburpena:

- a. Iragan den mendeko 70-80ko hamarkadetan, trantsizio politikoaren garaian, euskararen inguruko lilura eta aldekatasuna agerikoak ziren Hego Euskal Herriko gizarte sektore zabaletan.
- b. Ondoren, politikarekin nahastu da euskara, Moreno Cabrerak hain ongi azaldu duen *nazionalismo linguistiko* eskemaren leloa betez: *Estatu bat = Nazio bat = Hizkuntza bat*. Horrekin bat eginez, euskal abertzaletasunak –*Framing Aldarrikatzaile* deitu dugun diskurtsoaren bidez– irmo defendatu du euskara gure zinezko hizkuntza bakar gisa. Horren aurrean, gizarte sektore batzuk –batez ere identifikazio espainiardenak– mesfidati agertu eta euskararen aldeko ahalegin zein neurri asko inposatu eta diskriminatzailetzat jo ditu. Aldi berean, norbanakoaren hizkuntza-askatasunaren –gaztelania erabiltzearen– bandera altxatu dute; iritzi-korrante hau *Framing Uzkur* izendatu dugu.
- c. Giro horretan, *Framing Aldarrikatzaileak* euskaldunen hizkuntza-eskubideak mahai-gaineratu ditu, baina *Framing Uzkur* arrazoibide horren legitimotasuna higatu du,

¹ Bat Soziolinguistika aldizkaria, 86 [2013-1] (13-83, 149-157).

² Bat Soziolinguistika aldizkaria, 76 [2010-3] (53-67).

halakoak askotan *talibankeriatzat* joaz. Horren ondorioz, gatazka-kutsua atxiki zaie euskara normaltze-ko asmoz abian jarri diren politika, plan eta ekimen batzuei.

- d. Gauzak horrela, euskararekiko alde-kotasuna ahuldu da herritar zintzo askorengan, eta *Framing Aldarrikatzaileak* urte batzuk lehenago zituen zilegitasuna eta eragina lausotuak geratu dira hainbat gizarte eremuren begien aurrean. Horrek eraginda, noraeza jabetu da hainbat giza-talde eta herritar euskaltzalez.
- e. *Framing Aldarrikatzailea* eta *Framing Uzkurra*, biak ala biak, analisirako trikimailu edo konstruktio artifizialak izanik, euskal gizartearen gehiengoak ez du bete-betean batekin edo bestearekin bat egin, baina joera handiagoa adierazi du baterantz edo besterantz –garaian garaikorantz– lerratzeko. Horrela, duela hamarkada batzuk gizarte giro orokorra *Framing Aldarrikatzailearen* aldekoagoa bazen, gaur egun *Framing Uzkuraren* ideiak eremu zati bat jan dio aurrekoari.

Diagnostiko horretatik abiatuz, galdera batzuk egin beharko genizkioke geure buruari. posible ote da euskararen etorkizun duina ziurtatzea euskal gizartearen babes zabalik gabe? Bere eragina murriztua ikusi duen *Framing Aldarrikatzailea* nahikoa ote da euskarari etorkizun oparoa eskaintzeko? Ezezkotan, hauze litzateke gakoa: *nola berreskuratu euskararentzat gizarte aldekotasuna eta babes zabala?* Aukera bat izan daiteke euskararen *Framing* delakoan eragitea, bere *“hautematea eta irudikapena gidatzen dituzten egitura kognitiboak”* birplanteatzeko.

Asmo horrekin abiatu da *Framing Berria*ren proposamena, ustez, une egokian. Izan ere, proposamen horren gainean hausnartzeari ekin dioten Maria-Jose Azurmendi, Patxi Baztarrika, Xabier

Erize eta Paul Bilbaok,³ lau-lauok, euskalgintzak duen berrikuntzaren premia azpimarratu dute. *Framing Berria* egokia izan ala ez izan, ba omen da garaiz egina. Zertan datza, bada, *Framing Berria*? Aniztasunaren balioa bere eginez, *Hizkuntzen Ekologia/Hizkuntzen Iraunkortasuna* jartzten ditu hizkuntza-diskurtsoaren zutabe. Ikuspegi horiek oihartzun zabala lortu dute nazioarte mailan, eta hizkuntza gutxituak babesteko kezka duten giroetan arrakastatsu ari da izaten. Hemengo hizkuntza-egoerara ekarrita, lagungarri gerta dakiguke *Framing Aldarrikatzaile* eta *Framing Uzkuraren* arteko lehia eta talkaren arriskua bideratzeko. Horretarako, malgutasuna eta egokitzeko ahalegina eskatzen die bi diskurtso horiei, aro berri batera jauzi egin ahal izateko.

Dena den, *Framing Berria* ez dator *Framing Aldarrikatzaileari* eta *Framing Uzkurari* lekua kentzera eta horiek ordezkatzera, egungo bi *framing* edo interpretazio horiei ekarpen baliotsuak aitortzen dizkie-eta. Zehatzago, *Framing Aldarrikatzaileak* egiten duen *Euskal Herrikoa baino ez den hizkuntzaren* defentsa aintzat hartzekoa da; areago, jarrera horrek gizarte osora hedatzea merezi du. Bestalde, *Framing Uzkurak* azpimarratzen duen hizkuntza-hautua egiteko norbanakoaren askatasuna balio garrantzitsua da.

Hizkuntzen Ekologia/Iraunkortasunaren balioekin eta *Framing Aldarrikatzailearen* zein *Framing Uzkuraren* bertsio moldatuekin batera, ikuspegi berritua ere eman nahi zaio euskarari. Gizarte aldaketek dakarten gaurkotu beharra jorratu zuen jada Kataluniako *Plataforma per la Llengua*guk, hizkuntzaren aldeko diskurtsoa berritzeko ahaleginetan. Globalizazioa, etorkin berriak edota post-modernismoa direla –kasu batzuk baino ez aipatzearren–, egungo gizarte ez da trantsizio

politikoaren garaian zegoen bera. Hortaz, ezinbesteko jotzen da hizkuntzaren gaineko interpretazioak ere egoera berrira egokitzea. Horrekin osatuko lirateke oinarri diskurtsibo berriaren osagaiak.

Arestian esan bezala, Azurmendi, Erize, Baztarrika eta Bilbaoren aburuz, diskurtso euskaltzalea berritu beharra egon badago. Adostasun hori garrantzitsua izanagatik, ezin zaie muzin egin hartu beharreko norabideez ager daitezkeen zalantzei eta iritzi kontrajarriei. Euskararen normalkuntza beste estadio batera eramateko, ikuspuntu guztiak dira zilegi eta denak jar daitezke –jarri beharko lirateke– eztabaidagai.

Aipatutako lau egileek, adibidez, euskararen diskurtsoa berritzeko ahaleginetan gomendio ezberdinak egiten dituzte. Beren ekarpen interesgarrien zantzu xume batzuk baino ez aipatzearren: Azurmendik dio diziplinartekotasunetik abiatutako ezagutza soziolinguistikoko aberatsago bat oinarri egokia litzatekeela euskararen aldeko ahaleginetan egokiago jardun ahal izateko. Bilbao eta Erizek, nork bere aldetik, euskararen normalkuntzak gizarte aldaketa eskatzen duela gogorazi digute; Bilbaok dio orain badaudela aukera egokiak apustu sendo eta ausarta egiteko; aldaketaren aurrean, bidegurutze estrategiko baten aurrean kokatzen gaitu Erizek: merkatu osora hedatzea ala euskara gizarte segmentu batean fokalizatzea. Hartuko den strategiari dimentsio etikoa erantsiko lioke Baztarrikak giza-talde bat bere onarpenik gabe jokabide linguistikoko batzuetara behartzea ezinezkotzat jotzen du.

Beste zalantza bat –ez nolana hiko– aipatuko genuke guk geuk: *oihanaren legea* nagusi den munduan, *Framing Berria*ren proposamenak *onkeria* hutsa izateko duen arriskuarena. Horren aurrean, erantzuna lotuta egongo da *Bestelako (Euskal) Mundu Bat posible dela* leloari bakoitzak ematen dion sinesgarritasun mailari. ■

³ *Bat Soziolinguistika aldizkaria*, 86 [2013-1] (85-146).

Rudolf Trebitsch-en 1913ko euskal grabazio musikalen mendeurrena

INAXIO LOPEZ DE ARANA

IZOKO ITZULTZAILEA

Rudolf Trebitsch 1876an jaio zen Austrian. Vienako Zientzietako Akademia Inperialeko kidea izan zen, eta munduan barrena ibili zen tokian tokiko soinu-grabazioak bil-tzen. 1906tik 1913ra bitartean, Europako mendebaldeko zenbait herri zelta eta Euskal Herria bisitatu zituen. Hona 1913ko uztailaren 18an iritsi zen, eta, uda osoa lanean eman ondoren, euskararen eta euskal musikaren grabazio eder batzuk eraman zituen Vienara, baita zenbait musika-tresna eta orduko bizimoduaren erakusgarri diren beste hainbat gauza ere (lanabesak, arropak, oinetakoak, amuak, pitxarrak, platerak...). Euskal Herritik itzuli eta urtebe-tera artikulu¹ bat idatzi zuen, gure arbaso haien artean izandako bizipenen eta egindako lanen lekukotzat. Trebitschen testu hori anaia eta biok itzuli genuen euskarara² eta gaztelaniara³.

Euskararen grabazioen kopia 1984az geroztik ditugu eskura Bilboko Azkue bibliotekan, José Mª Etxebarria euskaltzain urgazleak ekarri baitzituen Vienatik. Grabazio musikalak, ordea, nik neuk aurkitu nituen, 2003ko urtarrilaren 13an, Berlin-

go Fonograma Artxiboan. Bertako bi arduradunekin, Susanne Ziegler eta Albrecht Wiedmann doktoreekin alegia, itun bat sinatu behar izan nuen grabazioei buruzko ikerlana⁴ egin ahal izateko. Grabazioak hor daude oraindik, Berlingo Fonograma Artxiboan, ahaleginak eta bi egin arren ezin izan baitiet zabalkunderik eman.

Grabazio musikalei Trebitsch Basken izena jarri zieten Berlinen; 14 disko edo zilindrotan banatuta daude, eta, guztira, 32 minutu irauten dute. Antzinako grabazio musikal horietan, besteak beste, Gernikako arbola kantuen aurreneko lekukotasun soinuduna dugu.

Leku hauetan eta gizon-emakume hauei egin zitzaizkien grabazioak:

- Donibane Garazi (Nafarroa Beherea): Pierre Jenda (irrintzi batzuk).
- Atharratze (Zuberoa): Bernhard Haritxelar (txirula eta tuntuna).
- Igorre (Bizkaia): Anbroso Gorostiaga (alboka) eta Josefa Ealo (ahotsa eta panderoa).
- Azpeitia (Gipuzkoa): Sebastian Er-rasti "Xaxurra" (dultzaina), Gregorio Larralde (danborra) eta José María Gurrutxaga (dultzaina).
- Tolosa (Gipuzkoa): Leandro Zabala (txistua, tuntuna eta palilloa), Alberto Alberdi (txistua, tuntuna eta palilloa), José Txintxilla (silbotea), Baleriano Mokoroa (atabala) eta Demetrio Oiarzabal (ahotsa).

Trebitschen euskal grabazio musikalak 1913koak izanda ere, ez ditugu zaharrenak euskarazko lekukotasun soinudunetan, Léon Azoulay-k 1900eko Pariseko Erakus-keta Unibertsalean egindakoak zaharra-goak baitira. 1900eko grabazio horiek ere neuk aurkitu, ekarri, aztertu eta zabaldu nituen⁵. Esan beharrik ez dago, ordea, 1913koek leku aparta merezi dutela euskal kulturaren.

Aurten Rudolf Trebitsch-en grabazioen mendeurrena denez, Unai Lauzurika Etxepare Euskal Institutuaren Leipzige-ko Unibertsitateko Euskal Ikasketetako irakurleak eta Berlingo Euskal Etxeak bi hitzaldi antolatu zituzten, elkarkidetzan, bata maiatzaren 27an eta bestea 28an, Berlingo Haus der Demokratie und Menschenrechte gunean eta Leipzige-ko Unibertsitateko Augusteum aretoan, hurrenez hurren⁶. Ekitaldietako hizlaria neu izan nintzen. Bihoazkie hemendik nire eskerrik beroenak Ainhoa Añorga eta Lourdes Izagirre Berlingo Euskal Etxeko kideei, eta batez ere Unai Lauzurika Berlingo Euskal Etxeko kide eta Etxepare Euskal Institutuaren Leipzig-eko Unibertsitateko Euskal Ikasketetako irakurleari: beraiei esker zabaldu ahal izan dut Alemanian euskal kulturaren arlo jakin baten berri, antzinako lekukotasun soinudunena, hain zuzen. ■

1 Paperean: TREBITSCH, Rudolf. "34. Mitteilung der Phonogramm Archivs-Kommission der kaiserl. Akademie der Wissenschaften in Wien. Baskische Sprach und Musikaufnahmen, ausgeführt in Sommer 1913". Anzeiger der philosophisch-historischen Klasse der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Vol XI, Viena, 1914.

2 Paperean: LOPEZ DE ARANA, Inaxio eta Marcelo. "Rudolf Trebitsch: euskal hizkuntzaren eta musikaren grabazioak (1913)". FLV (XXX. urtea, 77. zenbakia, 1998ko urtarrila-apirila).

Sarean: <http://www.vianayborgia.es/bibliotecaPDFs/FOLI-0077-0000-0097-0116.pdf>

3 Paperean: LOPEZ DE ARANA, Inaxio eta Marcelo. "Rudolf Trebitsch: grabaciones de la lengua y la música vascas (1913)", ETNIKER 11, 1999ko urria.

4 Paperean: LOPEZ DE ARANA, Inaxio. "Rudolf Trebitsch-en 1913ko euskal grabazio musikalak (II)". Lapurdum 2010, XIV, 89-135.

Sarean: <http://www.euskaletxea.de/wp-content/uploads/2013/05/Lapur-dum-Trebitsch.pdf>

5 CD-ROMean (soinuak): Euskarazko lehen soinuak. Donostia: Eusko Ikaskuntza, 2000.

Paperean (ikerlana): LOPEZ DE ARANA, Inaxio. "Léon Azoulay: euskarazko lehen soinuak (1900)". EGAN, 2002 1/2.

Sarean (soinuak eta ikerlana): <http://tinyurl.com/7ttdp3c>

6 Sarean: http://www.euskalkultura.com/albisteak/rudolf-trebitsch-austriarrak-1913an-egin-zituen-euskal-grabazio-musikalak-hizpide-berlinen/view?set_language=eu

3D inprimagailu pertsonalak, ia gauza guztiak egiteko beste modu bat

JON BENGOETXEA
TUMAKER

Azken aldi honetan, behin baino gehiagotan entzungo zenuen zer edo zer 3D inprimagailuei buruz. Gaur egun, beharbada, horixe izango da modaren punta-puntan dagoen teknologia, eta batzuek diote 3. iraultza industrialak ekarriko digula. Baina zergatik da hain teknologia garrantzitsua? Eta, beste galdera bat: Estatu Batuetan, Obama presidentek teknologia horri herrialderako estrategikoa iritzi dio, diruz laguntzea erabaki du, eta ikastetxe guztietan sartu du. Zergatik?

Lehenik eta behin, jakin beharra daukazu 3D inprimagailuak gutxi gorabehera orain dela 30 urte asmatu eta merkaturatu zirela. Bai, 30 urte! Baina inprimagailu haiek oso garestiak ziren, handiak, aditu-jendearentzako aproposak, eta industria handiak eskuratzeko

modukoak soilik. Hain zuzen ere, 3D inprimaketa pertsonalak iraultzarik ekarri baldin badu, teknologia horren *demokratizazioa* izan da, mundu guztiaren eskura jartzea, makina txikiak, merkeak eta erabilgarriak eginez. Orain, aukera polita dute ume eta nagusiek sormena garatzeko, ingeniari-, asmatzaile- eta artista-sena xaxatzeko, nor bere makina izango baitu bere ideiei itxura emateko.

3D inprimaketa pertsonalaren jatorria

3D inprimaketa pertsonalak badu berezitasun handi bat, kontua ez baita multinazional batek teknologia berri bat sortu duela, edo *startup* amerikar batek berrikuntza bat garatu duela. 3D inprimaketa pertsonalaren atzetik, bultzaketa, hainbat komunitate aske eta ireki dago: unibertsitateak, *hack space*ak, *makerrak* eta zaletuak, denak ere RepRap izeneko erkidego batean bilduta.

Gogoan izango duzue zein *open source* komunitate indartsua sortu zen, 90eko hamarkadan, Linux eta software askearen inguruan; bada, RepRap ere orduko hartan bezala ari da indartzen, baina hardware munduan, eta Arduino moduko proiektuen arrakastaren eragileetako bat da. RepRap erkidego horretatik hainbat ekimen eta enpresa ari da sortzen, eta,

jakina, 3D inprimaketa pertsonala bera eta harekin loturiko beste berrikuntza batzuk mundu osoaren eskura ari dira jartzen. Horra hor, adibide polit batzuk jartzearren: Makerbot, Estatu Batuetan, edo Tumaker, Euskadin.

Nola funtzionatzen du 3D inprimagailuak eta zertan lagunduko dit?

3D inprimagailu pertsonala errobot txiki bat da, gutxi gorabehera ordenagailu baten tamainakoa, eta objektu solidoak fabrikatzen ditu, ordenagailuan egingako diseinu batetik. Diseinu horiek zerorrek egin ditzakezu –hainbat 3D programa duzu horretarako, (adibidez, SolidWorks, Google sketchup, blender, ThinkerCAD eta abar)–, edo Internetetik jaitsi ditzakezu –ehunka milaka objektu dago jendeak diseinaturik eta sarean jarrita, hainbat errepositoriotan, edonoren eskura.

Objektu horiek hainbat materialetan inprima ditzakezu. Batez ere, plastiko biodegradagarria eta ABS erabiltzen da, baina nailona, PETa eta beste hainbat erabil ditzakezu. Parametro batzuen barruan, 3D inprimagailua erabiliz, edozer fabrika dezakezu: zure betaurrekoen moldura inprimatu; zure seme-alabentzako jostailuak sortu; etxeko gauzak konpondu; zerorren diseinuak fabrikatu

eta saldu; zure enpresan, prototipoak sortu; ikastetxean, historiako gelan, erromatarren asentamendu bat itxuratu; lanbide-heziketako institutuan, elektronikako moduluan, Drone bat garatu eta, gero, haren karkasa eta engranajeak sortu; udaletxeko mantenimenduko langileek piezak egiteko erabiliko dute, eskatzen dizkietenean edo behar direnean, stockik gabe, dena delako pieza oraindik egiten edo saltzen ote den kezkatu gabe.

Azken batean, 3D inprimagailuak oso tresna lagungarriak dira, gauzak berri-tzeko, sormena eta talentua garatzeko, eta adierazteko duzun hori urrats bat haratago eramateko. Mundu guztiaren eskura jarrita, aukera berriak sortuko ditu, lanerako, sormenerako eta baita gizarte-mailan ere. Tumakerren esatea gustatzen zaigun moduan, 3D inprimagailua, iraultza teknologikoa ez baino, iraultza soziala da.

3D inprimagailutik fabrikazio digitaleko ekosistemara

3D inprimagailua, ordea, garatzen ari den guztiaren zati txiki bat da; aukerak asko dira. Badira eskaner batzuk, gure inguruko objektuak atzeman, eta ordenagailura eramateko gai direnak; gero, 3D inprimagailuan inprimatu eta kito! Badira etxerako makina txiki batzuk plastikoa birziklatzeko, eta, handik, 3D inprimagailurako lehengaia sortzeko, botilak eta plastikozko estalkiak erabiliz. Badira buru aldagarri berezi batzuk, gure 3D inprimagailua beste makina bat bihurtzen dutenak, zirkuitu inprimatuak sortzeko, metalezko piezak mekanizatze edo elikagaiak inprimatzeko. 3D inprimaketa pertsonala beste berrikuntza-andana bat sortzen ari da bere inguruan, fabrikazio digitaleko ekosistema bat, hainbat elementuz osatua, ezin konta ahala aukera ematen dituen; esate baterako, nor bere teknologia sortzea edo garai digitaleko gure asmatzaile-sena eta berezko trebetasunak garatzea.

Alde horretatik, kostu baxuko fabrikazio digitaleko hamaika laborategi ari da sortzen mundu osoan zehar. Bertan elkar-tzen da jendea, esperientziak eta proiektuak trukatzeko eta gauzak sortzeko, asmatzeko eta beren kasa fabrikatzeko.

Euskadin ere badugu horrelako ekimenik; horra hor, adibidez, Tumakerrek sortu duen laborategia. Lanbide-heziketako Don Bosco ikastetxean sortu du, Erreterian, eta gauzak 3Dn inprimatzeko eta eskaneatzeko kostu baxuko laborategi bat da, ezaugarri berezi batzuk direla-eta, munduan bakarra. Ikasleek eta hainbat arlotako irakasleek erabiltzen dute beren proiektuetan 3D inprimaketa aplikatzeko. Horrez gain, herriko taldeek ere atek zabal-zabalik dituzte beren proiektuak garatzeko. Langabetuentzako 3D-ko ikastaroak ere antolatzen dira; hau da, gizarte-lana ere egiten dugu, eta ez nolanhikoa.

Euskadi, 3D inprimaketa pertsonalaren abangoardian

Itzul gaitezen artikulu honen hasierako galderara. Zergatik da hain garrantzitsua teknologia hau? Zergatik da estrategikoa herrialde baterako?

Hiru arrazoi nagusi daude:

1. Gizartean jendearen sormena, asmatzaile eta talentua geroz eta funtsezkoagoak baldin badira, teknologia hau aproposa izan daiteke hezkuntza-eredua gizarte horren bide berean jartzeko.
2. Azken hamarkadotan, ekoizpena ekialde urruneko herrialdeetara joan da nagusiki. Urteak daramatzagu enpresen deslokalizazioa pairatzen. 3D inprimaketa pertsonala egoera hori aldatzeko aukera bat da.
3. Produktuak geroz eta pertsonaltuagoak dira, bezeroak gustukoa zer duen eta zer behar duen gorabehera; horixe da joera. Kontsumitzaileak bere burua bereizteko irrika izaten du: produktu txundigarriak nahi ditu, ia-ia neurri egindakoak; horrelako gauzen eskaria oso handia izango da. Beste alde batetik, medikuntza-arloko soluzio askotan, adibidez inplanteetan, pertsonalizazioa oso zaila eta garestia izaten da, oso molde garestiak behar direlako, baina ez 3D inprimaketa erabiltzen badugu.

Horrek guztiak esan nahi du beste industria oso baten atarian gaudela. Errebidean eta garabidean da, eta ia dena egiteko daukagun modua aldatzeko gaitasuna izango du. Euskadin ere bagabiltza, sendo, aukera handi hori begiz jota. Turmakerren hasiak gara hainbat talderekin lanean; hezkuntza-arlokoak, enpresaburuen artekoak eta gizarte-arlokoak gara, baina denok ere gauza bat garbi daukagu: denok ikusten dugu gauzak berritzeko eta aldatzeko premia. *Mundua aldatu nahi? Ongi etorri 3D inprimaketa pertsonalera.* ■

BIZITZAKO GARAIAK (I)

Bizitzako garaiak eta krisiak

ISABEL TOMÉ

ENPRESAKO MEDIKUA

Antzinatean, beti onartu izan da giza bizitza hiru adinetan banaturik dagoela.

Lehenengoa, umezaroa-nerabearoa-gaztaroa; bigarrena, heldutasuna; eta hirugarrena, zahartzarora eta –nolabait deitzearen– erkin-zahartzarora, oraindik autonomiarik ba dugun edo, aitzitik, bizitzeko, beste inoren laguntza behar dugun gorabeheran.

Bizitzan zehar, aldatu egiten gara; gauzak ezberdin hautematen ditugu; gure erreakzioak, gure interesak, ezberdinak dira; gure kezkek eta helburuak aldatu egiten dira. Esan daiteke bizitzan zehar hainbat *garai* bizi dugula, eta garai bakoitzak egoera jakin bat dakarrela, bai gizartean (familian, lanean), bai eta norbanako moduan ere (bizitza nola hartu, motibazioak eta abar).

Bizitzako garai bakoitzak bere ezaugarriak dituenez, batetik bestera igarotzeak aldaketa dakar, egoera sozial eta pertso-

nal berri batera egokitu beharra. Eta garai batetik besterako igarotze horri *krisia* deitzen diogu.

Bizitzaren zikloan, hortaz, garai batetik bestera egiten dugu aurrera, eta, tartean, garai arteko ataka modura, krisia dago.

Gizakion bizitza garaika banaturik

Garaiak	Adina (urtetan)
Umezaroa-nerabearoa	18 urtera arte
Gaztaroa	18 urtetik 35-40 urtera
Heldutasuna	35-40 urtetik 55 urtera
Nagusitasuna	55 urtetik 65-70 urtera
Zahartzarora	65-70 urtetik aurrera

Gure bidea umezaroan eta nerabearoan abiatzen bada, gutxi gorabehera 18 urterekin iristen gara, gorputzez eta buruz, erabat garaturik egotera.

Momentu horretan, gaztaroa hasten da, eta, gaur egun, gutxienez 35-40 urtera arte luzatzen da. Izan ere, geroz eta urte gehiago ematen ditugu eskolan edo ogibidea ikasten, bizi-baldintzak geroz eta hobeak dira, ezkontzeko edo elkartzeko adina ere atzeratu egin da orokorrean; eta, beste faktore soziokultural batzuk tarteko, garai hori adin horretara arte luzatzen zaigu, nahiz eta, lehen, arinago amaitzen zela pentsatu.

Jarraian, beste bi garai berezi datoz: heldu gaztearena eta heldu nagusiarena;

heldutasuna eta nagusitasuna alegia, biak ere oso ezberdinak bai familiaren bai lanaren arloetan.

Eta zahartzarora dator gero, lehen laburra, baina geroz eta luzeagoa, aurrerapen mediko eta sozialei esker. Gaur egun arreta handia jartzen da garai honetan, denok nahi baitugu ahalik eta gehien luzatzea, eta osotasun betean eta harmonikoan bizitzea.

Umezaroa eta gaztaroa

Umezaro-nerabearoan, umea-nerabea oraindik familiari loturik dago gauza guztietan: elikadura, afektibitatea, ikasketak eta lana. Familia barruko elkarre-raginak indar handia du; eragin garbi-garbia izango du umearen edo gaztearen izaeraren garapenean, onerako edo txarrerako. Geroz eta independenteagoa izango da, eta gutxi gorabehera 18-20 urterekin autonomia pertsonala saiatzera egingo du, lehenengoz. Momentu horretan etorriko da gure bizitzako lehen krisi garrantzitsua: nerabe izatetik gazte izatera pasatze horretan.

Gazteak berezkoa du autonomia-premia, gazteak nor izan nahi du, eta, horretarako, nor izatera iristeko bide horretan topatzen dituen oztopoak gainditu behar ditu.

Gazteak izaten duen kezka handienetako bat da lana aurkitzea eta lanean aurrera

egitea. Gure gizarte lehiakor honetan, horrek esan nahi du hobeto eta gehiago lan egin beharra, inork lagundu gabe. Lehiatu beharra dago, gehiago ikasi, gehiago lan egin, gehiago saldu, lehia, lehia. Gorputzak laguntzen dio, behinik behin, helburu horiek erdiesten. Gaupasak, bidaia astunak, desordutako jatorduak... beldur gutxi! Loa mehe eta, hala ere, segituan erne berriro.

Baina gazteak badu beste ezaugarri interesgarri bat ere: denboraren joanaz ez ohartzea. Bizitza, oraindik, etortzeke dago, ikaragarri luzea dirudi, miatzeke daukagun altxor moduko bat, eta orain arte zer edo zer egin ezinik utzi badugu, lasai, egingo dugu-eta etorkizunean. Bizitzak eskaintzen dituen aukera guztiak iristeko ditu gazteak; gaur bertan ezin badiegu aukera horiei heldu, irudipena da gero ere izango dugula denbora.

Aurrera egin ahala, gizon-emakume gazteak momentu biziki gaitz batera hurbiltzen dira. Heldutasunerako igarobidea da, ezaugarri berezi-bereziak ditu, eta «berrogeietako krisia» deitzen zaio.

Berrogeietako krisia

Eta krisi hori gauza askotan nabaritutako dugu, bai gure baitan, bai gizartearen barruan. Ikus dezagun, hastearren, zer gerta daitekeen lanean.

Gaztetatik, bakoitzak bere bide profesionala egiten du: industrialia izan nahi dut, merkataria, epailea, medikua, albaitaria... Horretarako aritu gara ikasten eta lan egiten. Eta, azkenean, gutxi gorabehera berrogei urte betetzeaz batera, dagoeneko badugu ibilbide profesional bat eginda; iritsi gara –nolabait– nahi genuen lekura.

Hori dela-eta, momentu honetan, irudipena dugu baietz, hortxe gaudela, baina egonkor egon, aurrera egin ezinik; halako lanak hartu ditugu gauden lekura iristeko, eta, batzuetan, ezin ase. Ezin asebate. Hustasuna, helbururik eza.

Espero baino askoz burokrazia gehiago dago, zangotrakak, mugak... eta, bateko eta besteko, ez harritu, benetan, «lanbide-krisi» betean erortzen bagara.

Balore sozialen krisia

Baliteke «krisi profesional» horrek laguntzua ekartzea, gainera; hau da, eskutik helduta, balore sozial guztien krisi orokorra ere ekartzea. Bizitzaren garai bixi honetan, halako eszeptikotasun sakon batek heltzen gaitu politikarekiko, bizitza sozialarekiko, justziarekiko, erakundeekiko. Eszeptikoak egiten gara ideiekiko, pertsoniekiko, jarrerrekiko.

Eta gorabehera profesional horiekin batera, osasun kontutxo batzuk ere hasten dira kuku egiten. Esan dugunez, gazteak gorputza sasoi betean dauka; orain, ordea, zahartzaroaren ajeak hortxe hasiko dira ate joka. Burua soiltsen hasi, txantxarrak, pisua hartu, bat-bateko ekinaldietan nekea... Batzuetan, prozesu organikoren baten lehen arrastoak nabaritutako ditugu: urdaileko ultzera, diabetea, erreuma, bihotzaren ziztatadaxo susmagarri bat... Hau da, gorputza, orain arte, «bide-lagun isil-isila» izan dugu, baina orain, nonbait, hark ere badu zer esana.

Konturatu gara bizitza ez dela betiko

Baina “lehen ukitu” horiek ez dira soilik “formalago” bizitzeko aldarriak, errealitate gordinaren seinale baizik, bizitza ez baita betiko, eta oraintxe jabetuko gara ezetz, bat-batean.

Gazteak ez du denboraren kezkarik, bizitza osoa du-eta aurretik. Baina berrogei urte ingurura iristean, eta neurri handi batean gorputzaren beraren ezinak eraginda, hasiko gara pentsatzen bizitza ez dela betiko: gure bizi-denborak baduela, dagoeneko, epe bat, eta baditugula ideia, egitasmo eta gurari batzuk inoiz ere gauzatuko ez ditugunak, eta behin betiko bazterrean utzi behar ditugunak, baita ilusio modura ere, ez baikara iritsiko. Horrek, jakina, gure burua birprograma-

tu beharra eskatzen du, “nahi eta ezinak” alde batera utzi, eta benetan lor ditzakegun gauzei heldu.

Nagusi garaiko krisia

Lanean, nagusi-aroa bi gauza izan daiteke: edo errutina edo arrakasta. Baliteke gaztaroan egotea, denok, talentuz eta senez, punta-puntan: matematikarien, fisikarien eta musikarien lorpen handiak gazte-garaian etorri ohi dira. Baina beste gauza batzuetan, nagusiak nagusi: antolaketa- eta zuzendari-lanaren inguruko gauza guztietan, edo batez ere sintesia behar denetan. Filosofo handiak, administrazio buruak, politikariak edo enpresaburuak batez ere gizonezko nagusiak dira, eskarmentu luzea eta jakinduria handia baitute, eta baita arazoaren ikuspegi orokorra eta adinak berezkoa duen aginte-ahalmena ere.

Baina gerta daiteke, eta hortxe dago arazoa, errutinaren bidean sartzea; interesa galtzea, agian lana bera horrelakoxea dugulako, edo lanean garatu ezinik gabiltzalako, edo lankideekiko edo arduradunekiko harremanengatik.

Hainbeste kostata iritsi gara gauden lekuraino, eta orain, zer da kontua eta... ez ase, ez bete, eta ez gose. Hustasuna, helbururik eza. ■

Hurrengo alean, nagusi-garaiaz arituko gara, hauek aztertzeko, besteak beste: adinarekin zerikusia duten aldaketak eta adinaren kudeaketa lan-lekuan.

Eguraldia, egunero berri

ASIER LARRINAGA
EITBko EUSKARA ZERBITZUAREN
ARDURADUNA

Telebistan, eguraldia izaten da saiorik ikusienetako bat, eta eguraldi-aurkezleak, profesionalik ezagunenak eta kutunenak. Profesionalok kamera aurrean jarri baino lehen egiten dute lanik garrantzitsuena: meteorologoek prestatzen duten iragarpena ikusle guztiek ulertzeko moduko berbetara ekartzea. Izan ere, gauza bat da meteorologiaren hizkera tekniko, eta beste bat eguraldi-iragarpenerako hizkera, kaleko mintzaira arruntetik hurbilago dagoena –ez oso hurbil, halere–.

Eguraldia ETBn

Eguraldi-iragarpeneraren ildoak Pello Zabala urratu zuen Euskadi Irratitik, eta ETBko aurkezleek Zabala hitz egiteko modu herrikoari jarraitu zioten.

1988an, UZEIk *Meteorologia* hiztegia argitaratu zuen, eta *brisa*, *itsaskirria* eta beste termino asko betiko itsatsi ziren eguraldiaren iragarpenean. Banalerro garbi bat sortu zen orduan herri-hizkeraren eta eguraldiko aurkezleen mintzairaren artean, eta, hala, ETB eski-estazioen berri ematen hasi zenean, 1992-93ko neguan, nahitaezkozat jo zen berariazko terminologia lantzea elur-motak aipatzeko: *udaberri-elurra*, *elur-hautsa*...

1990eko hamarkadaren erdialdean, ETBn Asier Sarasua meteorologo euskalduna sartu, eta iragarpenera euskaraz prestatzen hasi zen lehen aldiz. Andoni Aizpuruk, Sarasuarekin elkarlanean, Pello Zabala ildoari jarraitu, eta hitz egiteko modu natural eta dotore bat aurkitu zuen pantailarako. 1994an, Jon Albisuk hartu zuen Sarasuaren lekukoa, eta iragarpena kontzeptu meteorologikoen azalpenekin hornitzen hasi zen. Eduki “meteorologikoago” hori ere, egokiro integratu zuen Aizpuruk bere diskurtsoan.

Diskurtso horri laguntzeko, ETBko Euskara Zerbitzuak herri-hizkeran eguraldi-aurkezleak erabiltzen diren hitz eta esapideak biltzeari ekin zion. Emaizta HIKEA aplikazioan kontsulta daiteke, www.eitb.com/eu/kultura/euskara/kontsultak helbidean –Gaia (1) = *Orokorra* / Gaia (2) = *Eguraldia*–.

2008-2009 aldian, EITBk komunikatzaile-prestakuntza eman zien Euskalmeteko meteorologoei. Termino meteorologikoak euskaraz finkatzea izan zen saio haren emaitzetako bat. Euskalmeteko adituek –EITBko Euskara Zerbitzuaren laguntzarekin– terminologia guztia bildu eta sistematizatu egin zuten, 100 erregistrotik gorako taula batean. Taula, Euskaltzaindariaren Hiztegi Batuko lantaldeari aurkeztu zitzaion 2008an, eta hainbat ohar eta iradokizun egin zituen. Euskalmetek darabilen behin betiko bertsioa HIKEAn kontsulta daiteke –Gaia (1) = *Zientzia eta Teknologia* / Gaia (2) = *Meteorologia*–.

Lainoa

HIKEAn, beraz, alde batetik, hizkera meteorologikoa dago jasota, eta, beste alde batetik, eguraldiari dagokiona. Bien arteko aldea, ondo erakusten du *lanbro* berbak.

Herri-hizkeran, *lanbroa* esaten denean, hiru ideia hauetakoren bat agertu nahi da: 1) lainoa, behe-lainoa; 2) gandua; 3) euri mehea, zirimiria, garoa. Meteorologian, honela finkatu dira hiru ideiak: 1) *laino*, 2) *lanbro*, 3) *zirimiri*.

Finkatu dena finkatu dela, eguraldi-aurkezleak esaldi egokietan txertatu beharko ditu bere hitzak, ikusleek ondo uler dezaten zer adierazi nahi duen *lanbro* edo beste edozer esaten duenean.

Gakoa, esaldietan

Komunikazioaren gakoa esaldietan dago. Hitzetatik harago, komunikatzaile trebeak hainbeste esaldi sor ditzake ideia bera adierazteko:

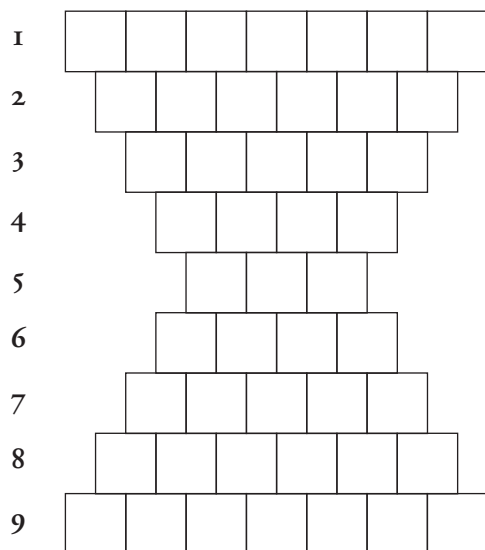
- Zeruan oskarbiguneak zabaldu dira.
- Zeruan hodeiak eta ostarteak daude.
- Hodeitza saretu egin da.

ETBko eguraldi-aurkezleak komunikatzaile trebeak dira, eta, ETBko meteorologo eta hizkuntzalariekin eskuz esku, eguraldi-iragarpeneraren hizkera sortuz doaz egunero. ■

Hitz gezidunak

	IRUDI KO ERAIKINA	Hoberenak	Putrea	Hurritzaren fruitu	Nitrogenoa
	Dinatasun	Gipuzkoako hiria	Euskal fonema	Arma zuria	
	Greziako				
	Gabezia				Urumealdeko herri bateko
Kasik, ia	Gaur		Artsenikoa		Bokala
Deiturak	Zezen zikiratuak		Buru babesgarria		Aurizki ekologikoa
				Gironako ibaia	
				Abantzu	
Bibliako pertsonaia			Uretarako ontzi mota		
Nortasun agiria (es)			Idi, hitz elkarketan		
		Heu		Hondo handiko	
		Nasa		Azido ezaguna	
Hesolak					Bokala
Zuhaixka mota					1000
			Garaikur mota		
			Bokala		
Uranioa					
	Metalen erakarlea				
				Frantziako hegazkinetan	

Goitik behera

Aurkitu beharreko hitz bakoitza letra bat gehiago edo gutxiago duen aurreko edo ondoko hitzaren anagrama da.

1. Itauna.
2. Hondamena.
3. Mehe, fin.
4. Utzi.
5. Galdu aditzaren infinitiboa.
6. Itsas belarra.
7. Bizkaiko lurmutura, Getxon.
8. Zigorra, zentzagarria.
9. Besteen gaintetik nabarmentzen dena.

SOLUZIOAK

	H	U	N		A	R		E	R	
	S	A	S		A	S		T	A	K
	O	N	E	Z	I	A	R		K	A
	G	I	N	A	K					
	D		E	Z	A	N		H	I	
			A	B	A	D		I	A	
			A	D	I			T	A	
								E	Z	

1. Galdera 2. Galera 3. Argal
4. Laga 5. Gal 6. Alga 7. Galea
8. Galena 9. Gallena

Hitz gezidunak

Goitik behera

Pertsonak eta Antolakunde Publikoak
kudeatzeko Euskal Aldizkaria
Revista Vasca de Gestión de Personas
y Organizaciones Públicas

N.º 4 zk.
JUNIO 2013 EKAINA

AZTERLANAK/ESTUDIOS

Mikel Gorriti Bontigui
Un Sistema de Reforma del Empleo Público alternativo a los Recortes de Personal

J. Javier Cuenca Cervera
*El sistema de mérito en los gobiernos locales españoles:
una institucionalización problemática*

BERRIKUNTZA eta JARDUNBIDE EGOKIAK INNOVACIÓN y BUENAS PRÁCTICAS

José A. Latorre Galicia
*El Departamento de formación de la Diputación de Alicante.
Un modelo de gestión por procesos*

AZTERKETA eta EZTABAIDA JURIDIKOA ANÁLISIS y DEBATE JURÍDICO

Gloria P. Rojas Rivero
La reforma laboral 2012 en las Administraciones Públicas

Rafael Jiménez Asensio
*Estrategias para modernizar la gestión pública derecursos humanos
en un contexto de contención presupuestaria: efectos de las medidas
de ajuste, instrumentos de planificación y medidas de innovación*

JURISPRUDENTZIA/JURISPRUDENCIA

José Ignacio Cubero Marcos
*Profesor Agregado de Derecho Administrativo.
Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea*

ELKARRIZKETA/ENTREVISTA

Juan Maria Aburto
*Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politika sailburua
«Krisitik irteak ez du esan nahi krisi aurreko egoerara itzultzea»*

BIBLIOGRAFIA AUKERATUA SELECCIÓN BIBLIOGRÁFICA

Novedades bibliográficas

XIX

Europar astea • Semana europea

Sinplifikazio administratiboa

2013ko azaroaren 15ean,
ostiralarekin

Bilboko Itsasadarra Itsas Museoa
Muelle Ramón de la Sota, 1, Bilbao

DOAKO MATRIKULA

IZENA EMATEKO

[http://www.euskalit.net/
inscripciones/entidad-
despublicas/formulario.
php?modulo=587&sector=5](http://www.euskalit.net/inscripciones/entidad-publicas/formulario.php?modulo=587&sector=5)

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

PROGRAMA

- 08:45 Aurkezpena**
JOSEBA K. PÉREZ DE HEREDIA ARBÍGANO,
IVAP - Eusko Jaurlaritza.
- 09:00 Arau-esparrua eta antolaketa**
Moderatzailea: SANTIAGO LARRAZABAL BASAÑEZ,
Eusko Jaurlaritza.
Araugintza sinplifikatzea: arauaren beharra, horren ordezkioak eta bere eraginaren analisia.
ROSA MARÍA DÍAZ PETIT, Generalitat de Catalunya.
Sinplifikazio administratiboa eta administrazio prozeduraren berme ukaezinak
BLANCA RODRÍGUEZ-CHAVES MIMBRERO,
Universidad Autónoma de Madrid.
Paradigma administratiboaren aldaketa: alde zuzeneko kontrolaren ereduak a posteriori egitekoa den kontrolaren erregimenera.
RICARDO RIVERO ORTEGA, Universidad de Salamanca.
- 11:15 Solasaldia**
- 11:30 Kafea**
- 12:00 Hurbilketa operatiboa**
Modera: JAVIER BIKANDI IRAZABAL, Eusko Jaurlaritza.
Sinplifikazio administratiboa toki-administrazioan: teoriatik praktikara.
FERNANDO ÁLVAREZ GARCÍA, Ayuntamiento de Gijón.
Administrazio elektronikoa sinplifikazio administratiboaren zerbitzura dago?
CÉSAR CIERCO SEIRA, Universidad de Lleida.
Administrazio-hizkera errazteko erabilera-praktikak.
XABIER AMATRIA CUESTA, IVAP - Eusko Jaurlaritza.
- 14:15 Solasaldia**
- 14:30 Q-epeako Zerbitzu Karten ebaluaketak: diplomen ematea**

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

zure etxean doan jaso nahi baduzu,
idatzi helbide honetara:

IVAP

Donostia-San Sebastián 1
01010 Vitoria-Gasteiz
administrazioeuskaraz@ivap.es

Abizenak

Izena

NAN/IFZ/ENA

Helbidea

Posta-kodea

Herria

Probintzia

Mugikorra

e-posta